UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Qvartvm Et Qvintvm Codicis Libr. Praelectiones / Additionibvs Philippi Decii ...

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Rebus creditis, & iureiurando.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95990

Visual Library

COMMENTARIA BALDI IN QVARTVM CODICIS.

De rebus creditis,& iureiurando. Rub.

1 ℞ Rubrica iſta an excedit in rubro ⁊c.an deficit.2.
3 Teſtator,ſi dicit lego omnia debita mea,an venient credita?
4 Statutum dicit,de quolibet debito ſoluatur gabella,nec dixit per quem,an debeat ſolui per creditorem, vel per debitorem?
5 Correlatiua ſi que ſunt,quod ſit prius,an actiuum,an paſſiuum?

MOs eſt, et velut
quedam religio incipientibus aliquid
boni operis, inuocare auxilium diui-
nitatis, eiuſque gratia cooperãte na-
ſcitur ingenium,ac fouetur, ac ſucceſſi
uis beneficijs gratia gradatim ſuſci-
pit incrementum, vt de leg.iij.l.lega-
tis ſeruis.§.ornatricibus.⁊.c.j.de ma-
giſtris.in clem.Incipientium ergo et
perficientium proprium eſt,preſidiũ inuocare diuinum,vt contem-
platuri lumine intellectus hauriant de fonte luminũ,⁊ aptum, qui
in experientijs laborant,conſequantur intentum,vnde tam apoſto
lici quam Ceſarei,⁊ omnes pia mente edificantes,a deo ſemper in-
cipiunt.xxiij.diſt.c.in nomine domini.ij.de offic.pref.afri.l.in nomi
ne domini.in aut.de q̃ſtore.⁊ in aut.de armis.l.princ.col.vj.⁊ ideo
ceſar.vt dicitur in inſtit.incipit ab inuocatione diuina:qua deficien
te,nullum rite fundatur exordiũ teſte Boetio.¶ Rubrica noſtra
diuiditur in duas partes ſiue intentiones, nam primo ponitur in-
tentio principis in generali,dum dicit de rebus creditis. Secundo
in ſpeciali,dum dicit: ⁊ iureiurand.⁊ propter coniunctiones pre-
cedentis materie proſequitur in primis ſpecialem ſecundum Nic.
de mata. Gloſſ.autem rubrice expediam continuando, opponen-
do,querendo,⁊ diuidendo.Continuatio autem gloſſ.patet,ſed Ja-
co.Butriga.facit ſe a remotiori,dicit enim in primo libr.de ſacro-
ſanc.eccle.de ſacris,ſacerdotibus,⁊ magiſtratibus,in ſecũdo de pre
paratorijs iudiciorum , in tertio de ipſis iudicijs,⁊ de actionibus
realibus ⁊ mixtis,⁊ perſonalibus ⁊ in rem ſcriptis.Sequebatur vi-
dere de meris perſonalibus,que ex contractibus oriuntur vt inſtit.
de actio.§.ſequens.⁊ habendo reſpectum ad hanc rubricam.Impe
rator ponit rubricam : generalem,verum quia cauſe,ſiue reales,ſiue
perſonales, plerunq; deciduntur iuramento,vt.j.eo.l.in bonefidei.
1 ideo ſubdit ſpecialem rubricam , ſcilicet de iureiurand.¶ †Oppo.
quod prima pars rubrice male ſit poſita,quia de ea nõ tractatur in
nigro:⁊ modus ſignificandi rubricarum eſt ſignificare ſubiectam
materiam,vt.ſ.in prima cõſtit.§.quibus.glo.concedit contrarium.
⁊ dicit quod hoc non eſt nouum,[a] vt.ff.quod cum eo. Item.ſ.tit.j.
⁊ adde.j.etiam ob chirogra.pec.in rubro ⁊ nigro.tu dic ꝙ rubrica
2 eſt pertinens ad generalẽ intentionẽ,vt patet in diuiſione.¶ †Se
cundo opp.quod rubrica ſit inſufficiẽs:quia dicit de rebus creditis
⁊ non dicit de rebus debitis,cũ debuerit facere mentionem de vtra
que,cum ſint correlatiua,[b] vt infra de indig.vid.tollen.l.fin.Solutio
faciendo mentionem de vno,tacite facit mentionem de altero, ex
vi correlatiõis,vt in.l.j.j.de cupreſ.ex luc.daph.lib.xj.⁊.ff.de accept.
l.fina.preſertim cum facit mentionem de digniori.Item quia con-
trariorum eadem eſt diſciplina ſecundum Odoffred.vel ſic: quod
ideo loquitur de rebus creditis:⁊ non de rebus debitis, quia inten
dit tractare de iure creditorum : ⁊ non de iure debitorum , eſt enim
tractaturus de actionibus,⁊ non de exceptionibus ſecundum glo.
3 ⁊ bene.¶ †Et hic aliqua vtilia q̃ro.dicit teſtator.lego omnia de-
bita mea,vtrum veniant credita?⁊ videtur quod non,quia hoc no-
men refertur ad debitorem,non ad creditorem.vt in gloſſ.ergo eſt
ſenſus:quod ipſe legat onera,non iura.⁊ ſic eſt legatum inutile.Cõ-
trarium dico.nam debitum eſt creditoris acquiſitio ſiue poſſeſſio,
vnde eſt dictum,lego debita mea,id eſt lego debita mihi.Sic enim
debemus exponere vt res valeat,⁊ non pereat:vt.ff.de iureiurand.
l.ſed ⁊ ſi poſſeſſori.§.ſed ⁊ ſi rerum.¶ Secundo quero,dicit ſtatutũ,
quod preſcriptione tollatur debitum quero.an tollatur creditum,
id eſt,actio: videtur quod non , quia iſtud vocabulum refertur ad
debitorem.non ad creditorem,vt hic in glo.Contrarium eſt verum:
quia in correlatiuis vno extremorũ ſublato,tollitur ⁊ reliquũ:vt.d.
4 l.fi.de acce,¶ †Tertio q̃ro,dicit,ſtatutum [c] ꝙ de quolibet debito
ſoluatur gabella [d],nec dicit per quã.Quero vtrum debeat ſolui per
creditorem,an per debitorẽ?⁊ videtur ꝙ per debitorem, per iſtam

a ¶ Et dic in hoc iſti addendo,quod cum rubrica ex duobus cõpo-
nitur,⁊ nigrum de vno tantum loquitur,facit vt nigrum de vno lo-
quendo,alterum etiam comprehendat,ſecundũ Doc.in.l.j.C.de di-
uer.reſcri.⁊ ibi preſertim per Saly.item vbi rubrica eſt nigro gene
ralior dicitur ipſum nigrum ſupplere,vt habetur in proe.decreta-
lium per Anto.
de Bu.in.§.iane.
ij. col. vbi tradit
vbi ſtandum ſit,
nigro an rubro,
quando rubrum
nigro cõtradicit.
de quo vide per
Alexã.in rub.de
offi.ei⁹ cui mãd.
eſt iuriſ.⁊.l.j.ff.ſi
cer.pet.⁊ idẽ dt
de rubrica ſtatu-
ti in cõſil.clxxix.

glo.Contrarium eſt verum,ꝙ ille debet habe-
re onus qui habet commodum.arg.j.de fur.l.
manifeſtum.§.pe.nã iſtud onus licet ſit per-
ſonale,eſt tamen in rem ſcriptum,vnde per eũ
debet ſupportari ad quẽ pertinet effectus rei,
quia ratio finalis debendi concernit ipſum.ar.
5 de mu.⁊ ho.l.reſcripto.§.fin.¶ †Vltimo que-
ritur in iſtis correlatiuis quod nam ſit prius,
vtrum actiuum,vel paſſiuũ,certum eſt ꝙ ſunt
ſimul tempore,ſed quero vtrum ſunt ſimul na
tura id eſt,ſecũdũ rationẽ naturalẽ intellect⁹,
⁊ certũ eſt ꝙ ordo generationis ſiue intrinſe-
cũcto cõſilio Pauli de ca.in ſuis cõſi.cccxxiiij.Et qd in ru.cõtract⁹,
an illã pbet.vide p Bar.i.l.admonẽdi.in.viij.col.ad ſi.ver.q̃ro:pone
qđ in lib.no.ff.de iureiur.de effectu autẽ rub.adde qđ ea diſponit,⁊
facit ius,vt in rub.C.ne fideiuſ.dot.dẽt.⁊ vide Ang.in rub.de verb.
obli.⁊ Alex.in rub.ſi cer.pet.⁊ eo.tit.l.j.per. Lud.pont.Et oĩno in
Spe.de diſp.⁊ alle.§.ſi.ver.Idem dico de rubricis.P.De.

b ¶ Correlatiua.No.de iſtis correlatiuis vide Bar.in.l.ſi.C.de indi.
vid.⁊ Bal.in.l.nemo.C.de ſac.ſan.ec.qđ not.Sal.in.l.gñaliter.j.de
inſti.⁊ ſubſt.⁊ Bar.in.l.multũ.ff.de ver.ob.vbi dixit,ꝙ iudei prohi
bent emere:vẽdere aũt nõ.qđ not.⁊ vide Bal.in.l.ſi.C.de peri.⁊ cõ.
rei vẽ.Bar.in.l.bona fides.ff.de ac.emp.⁊ vẽ.videte Bal.i.l.leges.
C.de legib.vbi ſi cauet ꝙ ſoror nõ ſuccedat fratri,nõ tñ econtra fra-
ter nõ ſuccedet ſorori,⁊ ita tz do.Pet.de anch.in.c.canonũ ſtatuta.
in repe.de ꝯſti.⁊ vide Bal.i.l.Diuus.ff.de mili.teſt.vbi fama cõtra
magnates pbat,tñ ſi eſt fama ꝯtraria,nõ pbat,⁊ tz do.Pet.in.d.c.
canonũ.lz Bar.aliter videatur loq in.l.ea quidẽ.C.de accu.⁊ intelli-
ge qñ in correlatiuis eſt eadẽ ratio.alias ſecus.in aut. qui ſemel.j.
quõ ⁊ qñ iu.⁊ vide Bal.in.c.j.qualiter do.feu.ppie.priue.vbi pena
appoſita emphyteote,vř appoſita dño,⁊ p illud dictũ quidã audi-
tor Rote volebat dicere,ꝙ ſi pena apponit in vno cõtrahente, vř
appoſita alij cõtrahenti debẽti adimplere aliquid,qđ dicebã non
eſſe.⁊ erat de facto qđ.⁊ vide no.p ſupradictũ Bal.in.l. tranſigere.
ſ.de trãſac.in.xj.opp.ꝙ ſi per ſtatutũ eſt receſſum a pena impoſita
a iure cõmuni,videř receſſum ab oĩbus que veniũt in conſequentiã.
vide Bal.in.l.j.ff.de calũ.vbi dicit,ꝙ ſi ſtatutũ puniat accipientem
aliquid per baratariã,ꝙ videř punire dantẽ.alle.l.j.j.de cõpen.vide
do.de San.Gemi.in.c.ij.de tẽp.ord.lib.vj.ꝙ ſtatutũ loques in vno
habet locũ in connexo,⁊ ſi caueř,ꝙ quis poſſit vendere ſine datia:ꝙ
quis poterit emere ſine datia,⁊ ita ibi dicit Joã.de imo.⁊ vide bo.
gl.in.c.ij.in ver.reus.de confeſ.lib.vj.⁊ ibi dixi in.c.cupientes.in.§.
pe.in gl.de veteris.de elec.li.vj.⁊ ibi per Dominicũ.⁊ vide Domi.
in.c.j.de tẽp.ordi.lib.vj.in.ij.fallen.⁊ text.c.ſi.de iude.⁊ ibi dixi.⁊ in
c.ex parte.de conſt.⁊ vide.d.Car.in.c.j.de iud.vbi dicit ꝙ ſi fertur
excõmunicatio iſto modo:nullus cõmunicet tali:ꝙ inducit directa
excõicatio,qr vř excõicatus directe:ex natura correlatiuorũ : vt.l.ſi.
C.de indi. vid.⁊ vide gl.in.c.j.de locato. vbi pena appoſita locato-
ri,nõ videtur appoſita conductori,vide tex.⁊ gl.in.cle.j.de cõſang.⁊
affi.⁊ vide tex.in.c.ſuper eo.de vſuris.vbi pena appoſita mutuanti
ad vſuras:nõ videtur appoſita recipienti.dic ideo eſt.qr non eſt ea-
dem ratio in vtroq;.vide do.Abb.in.d.c.j.de locato.⁊ vide Bar.in
l.bona fides.ff. de actio.empt.⁊ Bart.⁊ Ludo.roma. in.l.multum.
ff.de verb.obli.⁊ vide glo.in.c.debitores.de iureiur.⁊ ibi Joan.de
imo.⁊ vide.c.fina.de reſcript.vbi pena appoſita danti:imponitur
accipienti,vide Joan.And.in.c.non debet.de teſtib.vbi diſtinctio
illius.c.loquentis de accuſato,non habet locum in accuſatore,alias
promotore inquiſitionis.⁊ facit ca.j.ne prelati vices ſuas.vbi pena
appoſita recipienti,videtur appoſita concedenti,in.l.j.in.j.col.ibi.

c ¶ Statutum no.ſingulariter,quod ſi quis debet arbitrari ſecundũ
cõſcientiam,nõ poteſt teneri de dolo,vel imperitia in his que ſunt
parui preiudicij.ſecus ſi magni.⁊ ita reducũtur ad concordiam iſte
due gl.ſingulariter.vide Moder.in rub.ff.de arbit.⁊ vide Ange.et
Jo.de Jmo.in.l.inter ſtipulantem.§.ſi ſtichum.ff.de verb.obli.pro
illa glo.vide Bal.in.l.certum.j.vnde cognati.in.c.ij.C.de ſen.ex pe-
ri.reci.⁊.l.fina.C.de pe.iud.qui male iud.⁊ in.c.ij.de offic.ordi.vide
domi.Abba.in.c.propoſuiſti.de probatio.vbi tangit.vide Joã.de
Jmo.in.l.qui bona.§.damni.ff.de damno infect.vbi melius loqui-
tur quam aliquis.⁊ vide ibi Lud.Ro.⁊ Ang.in.l.qui reſtituere.ff.
de rei vendi.⁊ Ludo.Ro.in conſi.centum ſapientes ſuper eo.quod
Andr.Barba.

d ¶ Gabella.Adde Bal.in.l.ſi predium.in.ij.columna.j.de edilitijs
actionibus.

¶ Adde iſtum in.d.l.ſi prediũ.vbi dicit ꝙ ſtante ſtatuto quod de
emptione ⁊ vẽditione ſoluaꝛ gabella:ꝙ debet ſolui per emptorẽ.per
tex.ſing.in.l.dz.in fi.ff.de edil.edic.quẽ ad hoc dicit eſſe ſing.Ludo.
Ro.ſingula.ſuo.cccccLxxxiiij.inci.per Jtaliam,Qđ eſt verũ etiã fa-
cto pacto quod non teneaꝛ ad gabellã, ſi res euincitur facto ſuo,vt
not.idem Bald.
Jmo.⁊ Moder.
in.l. cum mulier.
la.ij.ff.ſol. matri.
a Additio.¶ Pro
cedit vltra ⁊c.ad
de Bal.i tit.ſi de
inueſtitura inter
do.⁊ vaſ.lis ori.ĩ
vſibus feu.in.c.j.
in ver. oriaꝛ. Jo.
Fran.muſ.
¶ Per ſtatutũ.

ce,ſine extrinſece,naturaliter incipit a genera-
le,vt.ff.de adop.l.adoptio enim.Quod ergo
iſtorum ponitur vt generans,vtrum actiuum,
vel paſſiuum:⁊ videtur quod paſſiuum : quia
obligatio generat actionẽ.ar.l.licet.§.ea obli-
gatio.ff.de procura.Contrarium videmus in
ſtipulatione.qꝛ ordo incipit a ſtipulante,quia
prius interrogat.So.ipſa correlatio eſt ſimul
natura ⁊ tempore,facit quod not.ff.manda.l.
heredẽ.in gl.No.duo.⁊.ff.de adop.l.ij.⁊ iſtud
ſufficit ſuper rub.hic non ſunt alia.

Adde Jmo.in.l.qui bona.§.qui damni.ff.de dam.infec.⁊ Sal.hic.
Quando lex vel ſtatutũ defert iuramentum,an poſſit queri de per-
iurio.vide Bar.⁊ doc.in.l.admonẽdi.ff.de iureiur.⁊ Ang.⁊.d.Jo.
de Jmo.l.qui bona.§.dãni.de dã.infec.vbi no.loquiꝛ de materia.et
do.Ludo.qui in hoc concordat cum Bar.in.l.admonẽdi.⁊ que di-
xi in conſi.predi.⁊ vide gl.in verbo affectata.in.c.ij.de tempo.ordi.
lib.vj.⁊ illa gl.ampliat.l.admonendi.que loquitur quando iuramen
tum defertur in defectum ſemiplene probationis a iudice,qꝛ proce
dit in quolibet iuramento delato a iudice,⁊ non a parte,etiam ſi nõ
fiat in ſupplementũ ſemiplene probatiõis.Adde Bal.in.l.ſi tutor.
C.de peri.tuto.Ange.in.l.qui vas.ff.de fur.vide Bald.in.c.j.in ti.ſi
de inueſti.inter dominũ,⁊ vaſal.lis ori.⁊ vide ꝙ pulchre dicit Joã.
de Jmo.in.c.ſi.quod met.cau.vbi dixit,ꝙ procedunt quãdo abſente
parte deferte,vel non valente contradicere, alias ſecus.Fallit.in.l.
ea quidem.C.de accuſa.Andr.Barba.
☞ Adde,an correlatiuorum vno permiſſo in penalibus,alterũ vi-
deatur etiam permiſſum.vide Bar.ꝙ ſic in.l.j.C.de cupreſ.lib.xij.per
illum tex.⁊ in fi.C.de ind.vid.tol.⁊ Hemi.in.c.j.de temp.ord.lib.vj.
b ¶ Statutũ.vide per Bal.i.l.nemo.ĩ.de ſen.⁊ inter.om.iud.⁊ ꝙ hic
dicit Bal.ſequiꝛ Lud.ro.i.l.q bona.§.q dãni.de dã.ifec.⁊ Jmo.ĩ.c.j.
vlt.char.de cõſtit.⁊ Bal.in.l.ij.ĩ.de ſen.ex breui.rec.cũ cõcor.⁊ Lap.
⁊ Doct.in.c.ij.de iudi.Cald.in.vj.limita.⁊ declaratur per Pau.de
caſt.in.l.de pupillo.§.qui opus.ff.de ope.no.nun.
c Additio.¶ Tu adde Bal.in tit.ĩ.de teſti.Jo.An.
d ¶ Juramentũ.vide Pau.de ca.i.l.poſt rẽ.ff.de iud.vbi dicit quod
Bal.hic mouetur cõtra Bar.qꝛ iuramẽtũ nõ hz executionẽ, niſi qđ
eſt deciſiuũ dubij.de quo loquiꝛ tot⁹ tit.de iureiur.Sz in caſu iſto,
ipſius cõtract⁹ nõ erat certũ aliqđ dubiũ,ergo illud iuꝛm non põt
dici lit.deciſiuũ interdũ,niſi in dicto dubio.requiriꝛ ergo ſm Bald.
ꝙ tale iuramentũ deferatur ex poſt facto,ad hoc vt habeat execu-
tionem:ſed plus placet opi.Bar.ita dicit Pau.de ca.in.d.l.poſt rẽ.
⁊ in.l.nã ⁊ poſtea.§.ſi pretor.cũ ſeq.ff.eo.põt rñderi.ad rõnẽ Bal.nã
videmus ꝙ trãſac.debet fieri de re dubia,⁊ lite incerta.l.j.ff.de trã-
ſac.tñ ſatis eſt ꝙ lis ſubeſſe poſſit.l.poſt rẽ.in verſi.ſubeſſe poſſit.ff.
de trãſac.ita eſt hic.Preterea nõ habeo legem reſtringẽtẽ ꝓut fa-
cit Bal.ſ.ꝙ ita demũ iuꝛm habeat executionem paratam,ſi ſit litis
deciſiuũ,nã ſi hoc requireretur etiam ſi ex interuallo iuraretur ante
litem,idem eſſet.cuius contrarium ſentit Bal.ĩ.eo.
e ¶ Eccleſiaſticum.No.quod periurus priuatur beneficio ⁊ dignita
te.vide quod no.in.l.ſi quis maior.C.de tranſac.⁊ glo.nota.in.l.que
ſub condictione.ff.de condi.inſtitu.⁊ Cañ.in.c.teſtimoniũ. extra de
teſti. Andr.Barba.
Additio.¶ Tu adde,quod Bal.idem tenet in.l.ij.§. multum.ff.de
his qui.no.infa.⁊ Jnn.in.c.per inquiſitionem.de elec.in gl.eccleſia-
ſticis.per.l.iij.C.de digni.Jo.Fran.mu.
¶ Adde quod Fel.in.c.ex parte.in prin.de reſcrip.tenet ꝙ non ſit
ipſo facto priuatus : ſed tunc demum per ſententiam,⁊ hanc dicit
eſſe communem opi.Celſus.
f ¶ Conſidera.Uide Bal.in.l.preſcriptiõe.C.ſi cõtra ius.vbi allegat
Jo.and.in.c.Roma.§.contrahentes.dixi in.c.ſi clericus laicum.de
foro compe.And. Barba.
☞ Additio.¶ Tu adde,ꝙ verior eſt ſnĩa Bar.qꝛ ex quo iuramẽ-
tum illđ detulerũt,⁊ ita iurauerũt,ipſo iure videnꝛ habuiſſe cõtra-
ctũ ꝓ abſoluto,cũ illud nõ interponebaꝛ ad validitatẽ cõtractus,ſed
ad eius probationem.⁊ ſententiã.Bar.ſequitur Fulg.in.l.ij.que in-
cip.iuſiuran.in fi.ff.eo.preterꝙ in iuꝛo cõuẽtionali : qꝛ ſicut confeſ-
ſio facta extra iudicium non habet paratam executionem. l. Pu-
blia.in fi.ff.depoſi.ſic nec confeſſio prouenieus ex iuramento:ſed in
iuramento neceſſario procederet ſententia Bar.⁊ in iudiciali.qꝛ ſi-
cut confeſſio in iudicio facta habet executionem paratam.l.certũ.
§.fin.ff.de confeſ.⁊.l.poſt rem.ff.de re iudi.ita ⁊ iuramentum in iu-
dicio preſtitum.Jo.Fran.muiap.J.U.D.

1 ☞ Periurium a ſolo deo vindicatur.
2 Dominium,vel poſſeſſio,an probatur per iuramentum:
3 Statutum ſi committit aliquid conſcientie,an poteſt queri de ma-
litia,vel imperitia:
4 Periurus priuatur beneficio ⁊ dignitate.
5 Juramentorum ſpecies quot ſunt:
6 Actio,an oriatur ex quolibet iuramento.
7 Juramenti ratione preſtiſti ad obſeruantiam cõtractus,an quis ef-
ficiatur de foro eccleſiaſtico.
8 Jurans in preiudiciũ ſui priuilegij vel fauoris,an debeat certiorari.

¶ Lex prima.

CAuſa. Cauſa iuramento deciſa nõ retractaꝛ
preteXtu periurij,niſi in caſib⁹ in.l.ex-
preſſis.h.d.primo ponit regulã,ſcđo exceptionem.
1 ſcđa ibi,niſi.¶†No.regulã.ex qua tu habes,non
queriꝛ de periurio.ꝯcordat.ff.de dolo.l.quod ſi de
ferente.Sed cõtra iſtã regulã oppo.de.l.fin.ĩ.c.ibi
ſpãli fauore vltime voluntatis.¶ Opp.de.l.admonẽdi.in princ.ff.
eo.Sed ibi ſpãle in iuꝛo neceſſario ꝓpter inſtr̃a de nouo reperta.et
eſt ratio:qꝛ fuit obreptũ pretori.⁊ ſi ſciuiſſet veritatẽ, nõ detuliſſet.
⁊ qꝛ iudex fuit motus ad deferendũ ex coniectura.reuocaꝛ,ſi noto-
rie cõtrariũ apparet.¶ Tertio op.de auꝛ.nouo iure de pena iudi-
cis q male iudicauit.Sol.ibi ſpãle odio corrũpẽtiũ iudicẽ.vel loqui
tur in iuꝛo delato a lege.Jtẽ nõ fuit ibi iuratũ ſup cã principali,ſed
ſup emergẽti,an iudex eſſet corruptus nec ne ſm gl.vel ibi loquiꝛ in
iuꝛo purgationis,ꝙ deferꝛ ex ſuſpicione.hic in iuꝛo litis deciſiuo.
¶ Modo circa hoc reuoco in dubiũ,vtrũ qñ lex ſiue ſtatutũ deferꝛ
iuꝛm poſſit q̃ri de ꝑiurio.ſup hoc glo.iſta đt ꝙ ſic.in cõtrariũ facit
qđ no.ꝑ Jac.de Are.⁊ Cy.ſ.ſi aduer.li.l.j.nã ſtari dz diſpõni lega
li.Sol.aut lex defert,⁊ vltra ꝓcedit ꝑmittẽdo q̃ri de ꝑiurio,vel pro
hibẽdo.tũc dz ſtari diſpõne legali.vt i.d.auꝛ.nouo iure.Aut lex nõ
a ꝓcedit vltra[a] qꝛ defert,tũc habes vnã gl.q̃ đt nõ credit iuꝛo,niſi defe
raꝛ i defectũ ꝓbationis,vt no.i.c.ſtatutũ.§.cũ vero.ſup verb.iuꝛm de
2 reſcr.lib.vj.¶†Sz pone.ſtatutũ đt ꝙ in cauſis dãnoꝝ datoꝝ ſuf-
ficiat ꝓbatio ꝑ iuꝛm:nunqd dñiũ vel poſſeſſio ꝓbaꝛ ꝑ iuꝛm:dic ꝙ
ſic:qꝛ qcqd illam cauſam cõtigerit includiꝛ ſub verbo in cauſis:⁊ hoc
elegãter ponit Bar.i.l.ſolet.de alib.leg. Sz ſec⁹ ſi ſtatutũ requireret
aliđ certũ ꝓ fundamẽto,puta đt ſtatutũ,ꝙ ſteꝛ ſacrõ dñi.nã tũc
dñio nõ ſtaꝛ ſacꝛo dñi,ſz dz liqde ꝓbari,vt.ĩ.vñ vi.l.ſi qñ.⁊.l.diui.C.
de teſt,mil.⁊ itelligiꝛ i cauſis.i.i cauſis cãe:nõ aũt i cãis iterdicti,vel
3 mãdati.vt no.i.c.j.de fo.ꝯpe.li.vj.i nouel.qđ ẽt eſt no.digñũ.¶†Sz
b pone ꝙ ꝑ ſtatutũ[b] aliqd ꝯmittiꝛ cõſciẽtie, nũqd põt q̃ri de malitia
c vel imperitia:dic ꝙ not.i his q̃ ſunt ꝑui ꝑiudicij.vt not.i.c.ſtatutũ.[c]
§.acceſſorẽ.de reſc.li.vj.ſec⁹ ſi ſũt magni ꝑiudicij:vt no.i.c.j.extra de
iure pa.i cle.vbi eſt gl.ſing.¶ Alteri⁹ opp.glo.de.l.ſi ex falſis.ĩ.de
trãſac.Sol.hic loquiꝛ de iuꝛo deciſiuo litis,ibi vero nõ erat iuꝛm ad
litis deciſionẽ,ſz ad obſeruationẽ ꝯct⁹ inualidi,vñ ſi nõ vz principa
d le,nec iuꝛm.[d] facit ꝙ no.Bar.in.l.Seius ⁊ augerius.ff.ad.l.falcid.
4 ¶†Opp.de.l.quoties.ĩ.de dignita.lib.xij.vbi queritur de periurio
Solu.ibi de iuramento futuro.⁊ eſt no.ꝙ ꝑiur⁹ priuaꝛ bñficio ⁊ di-
gnitate.⁊ hoc ẽt tenẽt Canoniſte,ꝙ rõne ꝑiurij ꝑdiꝛ bñficiũ eccleſia
e ſticũ.[e]¶ Op.de.l.de ꝑiurio.de crie ſtellionat⁹,vbi q̃riꝛ de ꝑiurio
tñ ibi erat iuꝛm de pñti.Sol.ibi nõ fuit iuꝛm delatũ,ſz vltro pſti
ad deceptionẽ ꝯhẽtis,vt.ff.de dolo.l.ſi legatarius.⁊ ſic nõ fuit iuꝛm
deciſiuũ:hic ſic.Cõclude ergo ꝙ in iuꝛo deciſiuo habet locũ regula
huius legis,ſecus iuꝛo de futuro.Jtem ſecus in iuꝛo, non delato
ſed vltro preſtito ad circũſcriptionẽ alteri⁹:⁊ ſic ſunt expedite opp.
ꝯ regulã.Cõtra exceptionẽ formaꝛ vna op.vcz ꝙ regula nũꝙ fallit.
vt.ff.e.l.admonẽdi.i ñ.Sol.i iuramẽto volũtario regula nũꝙ fallit.
5 in aliijs ſic,vt i gl.ꝙ dic vt dicã.ĩ.e.l.ñ.¶†Querit gl.quot ſunt ſpẽs
iuramẽtorũ,⁊ đt ꝙ tres volũtariũ,iudiciale,⁊ neceſſariũ.¶ Sz ꝯ
tra gl.q̃riꝛ.Titius celebrauit cũ ſeio quoddã inſtrumentũ ex cauſa
mutui,⁊ in inſtr̃o fuerunt appoſita hec verba.Et qꝛ poſſet dubita
ri an dictus Seius teneret dicto Titio ad predicta, ideo detuli
ſibi iuramẽtũ ꝙ iuraret ſibi deberi:qui titius incõtinẽti iurauit ſibi
deberi,queritur nunquid iſtud iuramentum intelligatur litis deci
ſiuum,⁊ habeat executionem paratam:dicit Bart.quod ſic, ⁊ mirat
ꝙ iſta cautela non fuit inuenta ab aliquo.ita dicit.ff.de iureiur.l.ſi.
f in fine.⁊ hec eſt opinio ſingu.Tu vero conſidera[f] quod antequã cõ
tractus ſit abſolutus a partibus,nihil debeꝛ,nec eſt obligatio nata,
ſed naſcens,vel preteriti imperfecti,⁊ ideo tale iuramentũ nec vere
eſt, nec litis deciſiuum,vt.ĩ.de fide inſtru.in.l.contractus.qua pro
pter niſi ſeorſum iuretur abſoluto contractu opinio Barto.non eſt
vera.iuramentum autem ſuper eo quod eſt preteriti imperfecti ma
6 gis ſapit futurum,quã preteritũ.¶†Alterius queritur nũquid ex
quolibet iuramẽto oriatur actio:loquor qñ materia eſt talis,que eſt
apta parere obligationem.Pla.dicit quod non naſcitur actio ex
iuramento,niſi ex voluntario, quia poſt tale iuramentum non ſpe
ratur ſententia:ſed vbi ſperatur ſententia,ſufficit naſci ab ea.ar.l.ſi
querebatur.in fi.ff.iud.ſol.hoc approbat pe.quia iura non vtuntur
ſuper-

ſuꝑuacuis actionibus ⁊ remedijs:vt.ff. de procurato.l.licet.§. ea
obligatio.⁊.l.hec ſtipulatio.§.Diuꝰ.vt le.noie caue. Itē actio q̄ dꝫ
oriri ex cauſato,nō oꝛit̃ ex cauſante.vt.l.ſi ſtichū.§.ſi qs ita.⁊.§.ſi.cū.
l.e.ff.de noua.tꝫ Cy. Idē ēt Nic.de ma.ſecuta ſnia,ſecꝰ ſi nō loquat̃,
ergo ſm hoc,an naſcat̃ interim,eſt in pendēti. Guil.de cu.dicit ꝙ ex
volūtario ⁊ iudiciali oꝛit̃ actio,ex neceſſario nō.vt i.l.nā ⁊ poſtea.§.
ſi.ff.e.ꝓ eo facit gl.inſt.de act.§.preterea quaſdā. Iſta eſt veritas.nā
in cōuētionali ⁊ iudiciali quaſi ꝯhit̃.vt.ff. depoſiti.l.j.§.j. ⁊ iō actio
ſtatim naſcit̃.ſꝫ in neceſſario nō quaſi ꝯtrahit̃: qꝛ differt̃ ꝑpter ino-
piā ꝓbationū.⁊ ꝑ ſeipſuꝫ nō eſt ſufficiēs nedū parere, ſꝫ nec ꝓbare.
qꝛ ergo ꝓbatio nō parit obligationē:vt.l.ſꝫ ⁊ ſi poſſeſſori.§.ſi.ff.e.er
go nec iuramētum,ꝙ eſt pars ſimplicis ꝓbationis.⁊ ſine qua nihil
operat̃,⁊ iſta eſt ipſa veritas.ll.tñ allegate ꝑ gl.ſ.l.gñaliter.l.ſi reus.
⁊.l.nō eſt nouū.hoc nō pꝛobāt,qꝛ loquūtur in ꝑſonis diuerſoꝝ ſm
Pe.que rñſio nulla eſt.qꝛ plura iura cōcurrētia i eadē ꝑſona, q̄ etiā
ſunt eiuſdē foꝛme ⁊ nature,idē operant̃.qd in ꝑſonis diuerſoꝝ,vt in
l.tutorē.ff.de his qbꝰ.vt indi. Nō ob.l.ſi ita.de noua.qꝛ ibi ex nume-
ratiōe ⁊ ſtipulatiōe nō reſultat niſi vnꝰ ꝯtractꝰ finalis,hic aūt ſunt
plures quaſi ꝯctꝰ,⁊ diuerſe ſpecies.facit.ĩ.de don.l.ſi.nec eſt aliqua
7 incultcatio actuū,ſed eſt pluralitas cauſaꝝ,ergo ⁊ effectuū. ¶ †Ex-
a tra querit̃ᵃ vtrū ratiōe iuramenti ad obſeruantiā cōtractꝰ pſtiti qs
efficiat̃ de eccleſiaſtico foꝛo. R ñ.ꝙ ſic.vt in.c.vlt.de fo.cōpe.lib. vj.
cū ſꝫ Iudex eccleſiaſticꝰ hoc caſu audiat cōquerentē, nō pōt ciuili-
ter inquirere ex officio:vt ibi no.in nouel.⁊ in.c.ad noſtrā.el.ij.de iu
b reiu.heresᵇ tñ iurātis ꝑpter hoc non efficit̃ de eccleſiaſtico foꝛo ſm
Io.an.⁊ Inn.de iureiu.c.veritatis.⁊ iō vbi eſt iuramētū, nō ſeruat̃
in foꝛo epi ius ciuile,ſꝫ canonicū.vt in.c.ij.de pact.lib.vj.⁊ in.c.lꝫ.de
iureiu.e.li. ¶ Sed nūquid lite mota in iudicio ſeculari,poſſit ha-
beri recurſus ad epm rōne iuramēti:videt̃ ꝙ nō.qꝛ pōt opponi ex-
ceptio litis pendētie.ſ.de iudi.l.nulli.de aſſer.tol.l.j.in ſi.⁊.ff.de iu.
l.vbi ceptū.Cōtrariū eſt verū:qꝛ pōt adiri,vt moneat iudicē ſecula-
rē ſuper faciēdo ſeruari iuramētū,vt ptꝫ in.c.allegatis. Nec ob.ex-
ceptio litis pendētis,qꝛ iſte articulus eſt pars eiuſdē litis,⁊ ꝑpter
incidētiā qōnis ſpiritualis venit̃ ad epm,ſic̃ extra de oꝛd.co.c.tuā.
8 ¶ Ultimo quero,an ille q iurat in pꝛeiudicium ſui pꝛiuilegij: vel
c fauoris,debeat certioꝛari de ꝑuilegio tali,vl̃ fauoꝛe: Cy.dicit ꝙ ſicᶜ
in.l.ij.de reſcin.ven.⁊ Ioā.an.in.c.pe.de emp.⁊ ven.in nouel.⁊ foꝛ-
mat illā qōnē in minoꝛe.tñ Io.an.in.c.ij.de pac.li.vj.videt̃ dicere ꝙ
nō requirat̃ certioꝛatio. Idē tꝫ Bar.i.l.ſi duo patroni.§. Idē Iul.
ſ.eo.ti.⁊ pōt aſſignari ratio,qꝛ aut̃.ſacr̃a.nō requirit hoc. Itē quia
rōne iuramēti tollit̃ defectꝰ etatis,vñ nō pōt allegari minoꝛ etas in
quodā inſtrumento,in quo erat renuntiatū bñficio reſtitutionis in
d integrū cū iuramēto. Cōſului ꝙ non requirat̃ alia certificatio,ᵈ cum
hoc ipo ꝙ renūtiatum eſt apparet expꝛeſſa ſciētia renūtiātis.ar.l.j.ſi
cer.pe.⁊ fuit appꝛobatum per collegium iudicum mediolanēſium.

1 ☞ Periurus an poſſit aliqua pena puniri:
2 Qua pena periurus puniatur:
3 Quid in illis qui faciunt ſacramenta ſcelerata:

¶ Lex ſecunda.

IUriſiurandi. Periurus,a deo ſolo ponit̃
nec tenet̃ crimine leſe maie-
ſtatis.h.d. Pꝛimo ponit dictū in gñe.ſcd̃o deſcēdit ad
ſpeciē.Secūda ibi periculū.vel pꝛimo dicit,qñ iuratur ꝑ
deū,ſecūdo qñ per pꝛincipē.Scd̃a ibi periculū. Iſta lex habet duas
lectu.pꝛima lectu.eſt qñ iurat̃ ad litis deciſionē.Scd̃a qñ ꝑiuriū nō
vertit̃ ad alteriꝰ detrimētū.declaratio lec.ptꝫ ꝑ id qd no.ff.de infa.
l.Lucius.No.qd periurꝰ nō punit̃ de cōtēptu religionis,niſi a deo.
¶ †Scd̃o no.ꝙ ſi qs iurauit ꝑ maieſtatē pꝛincipis, ⁊ deierauit,nō
patit̃ periculū.i.penā i corpoꝛe,nec tenet̃ leſe maie.crimine. ¶ Op.
qd periurꝰ puniaturᵉ ab homine,⁊ pꝛimo ꝙ puniat̃ ciuiliter.vt.ff.de
dolo.l.ſi legatariꝰ. ¶ Scd̃o , ꝙ puniat̃ pena infamieᶠ.vt.ſ.de tran-
ſac.l.ſi qs maioꝛ. ¶ Tertio,ꝙ puniat̃ pena remotionis a dignitate
⁊ teſtimonio.vt.l.quoties.de dig.ĩ.li.xij.⁊ no.i.d.l.lucius. ¶ Quar
to,ꝙ puniat̃ pena exilij,vt de crīe ſtellionatꝰ.l.de periurio. ¶ Quin
to,quod puniat̃ fuſtibus,vt.ff.e.l.ſi duo patroni.§.fin. ¶ Sexto,qd
puniat̃ pena capitis,in authen.vt nō lux.contra naturam. ¶ Septi
mo,ꝙ puniat̃ motu pꝛincipis rōne cōtēpte religionis.vt.ſ.de ſum.
tri.l.cūctos populos. ¶ Octauo:qd puniat̃ pena.l.coꝛne. quādoq;
de falſis,qñq; de ſicarijs.vt.ff.ad.l.coꝛ.de ſica.l.j.§.j. Ad oīa iſta cō-
traria vno verbo reſpōdet̃,qꝛ hic loquit̃ in iuramēto litis deciſiue,
qd nō pōt refutari,vt.ſ.e.l.pri.ll.cōtrarie loquunt̃ in alijs ſacramē-
tis,in quibus poteſt queri de periurio,⁊ cōſequenter puniri. Et ſic
nō ob.ll.cōtrarie,ſaluo ꝙ.l.cūctos populos.nō loquit̃ de periurio.
Sed loquit̃ in eo qui delinquit in fide catholica,⁊ ideo punit̃,⁊ hoc
ſm pꝛimam lectu.vel aliter, hic loquit̃ in ſacramento qd nō vergit
in alterius detrimētū ᵍ,vt qꝛ iurauit nō comedere carnes,⁊ ideo qꝛ
neminē ledit,nō punit̃,niſi a deo,cōtraria loquunt̃ qñ iuramentum
vergit in alterius detrimentū,⁊ iſta eſt ſecunda lectu. ¶ † Modo
pꝛoco in dubiū,qua pena puniat̃ periurus,qñ iuramentum vergit

a ¶ Extra queritur. Adde Bal.idē tenentē in aut̃.ſacramēta pube-
rum.in pe.⁊ vlt.col.ſ.ſi aduerſus vē.⁊ in coꝛpoꝛe vnde illa ſumitur.
⁊ in.l.ſi cum patruo.in ſi.ſ.cō.vtri.iu.⁊ de pac.cō.in ver.vaſalli.el.j.⁊
Anto.de bu.in.c.cum ſit.extra de fo.cōpe.⁊ Spe.in tit.de cōpe. iu.
adi.§.j.in pꝛin.⁊ Bal.in.l.j.ĩ.de ope.lib.

in alterius detrimentū.⁊ eſt caſus in quo pōt
queri de periurio: rñſio ptꝫ ex legibus allega-
tis:qꝛ in diuerſis caſibꝰ diuerſe ſunt pene. Nā
ſi eſt iuratū de futuro ad obligādū, loquit̃.l.ſi
quis maioꝛ.ſi de pꝛeſenti ad contrahentem cir
cunſcribendum,loquitur.l.de periurio. Si au-
tem eſt iuramentum teſtis: ſi quidem in cauſa
h capitali, punitur ſupplicij ſimilitudineʰ vt.d.
l.j.de ſica. In alijs cauſis punit̃.l.coꝛ.de fal.l.j.
in pꝛin.ff.ad.l.coꝛ.de fal. ¶ Eſt tñ notādum,ꝙ
omnis ꝑiurus in officio ſuo , ex officio ſuo dꝫ
deponi.vt no.in.l.ij.§.miles.ff.de his q no.in-
3 fa. ¶ †Quero,quid de iſtis q faciūt iſta ſacra
i mēta ſcelerata:ⁱ R ñ.etiā ſi verū dicūt, debent
decapitari de iure cōi:vt.d.aut̃.vt non lux.cō-
tra natu.qꝛ iſtud iuramētum redactum eſt ad
k inſtar blaſphemieᵏ dei. Pe.tñ itelligit ꝙ iſtud
eſt verū in his qui ex conſuetudine habent iu-
ramenta ita ſcelerata,dicit tamen ꝙ per ſtatu
ta iſta pena eſt mitigata i multis locis,⁊ ideo
detractum eſt iuri cōmuni : qꝛ quando ſtatutū
minuit penaꝫ,derogat pꝛime pene,⁊ receſſum
eſt a capitis pena:vt.l.qui cum vno.§.qui poſt
deſertionem.ff.de re milita.

1 ☞ Iuramentum neceſſarium eſt pꝛeſtandum propter inopiam pꝛobationum,⁊ nu.2.
3 Pꝛobatio ſemiplena qualiter fit,⁊ per que fit:
4 Et an fit per vnum teſtem:
5 Cōfeſſio facta abſente ꝑte,an ꝓbet ſemiplene:
6 Scriptura pꝛiuata tertij qualiter,aut quā pꝛobationem faciat:
7 Fuga an faciat ſemiplenam pꝛobationem:
8 Teſtis vnus pꝛoductus eſt concoꝛditer,⁊ datur pꝛo cōfidato ab vtraq; parte,⁊ an talis teſtis plene pꝛobet:
9 Iuramentū per quē Iudicem ſit deferēdum:

b ¶ Heres. heres nō obligatur iu-
ramento defun-
cti.⁊.d.c. debito-
res.de iureiu. no
hꝫ locū in herede
ſecūdū Bart.no.
in aut̃. ei qui. in
vlti.col.ĩ.de bon.
aut.iu.poſ. Sed
circa hic dicta vi
de Bald. melius
loquentē in.c.j.§.
Item ſacramen-
ta.de pa.iur.fir.⁊
dixi poſt Bar. in
d.aut̃.ſacramēta.
ſ.ſi aduer.ven. et
Bal.⁊ Bart.in.l.
gñaliter. in pꝛin.
j.col.ĩ.eo. ⁊ Bal.
in.l.iij.j. plus va-
lere quod agitur.
⁊ in.l. ſi qñ.§.j.ſ.
de inof.teſt. ⁊ in
l.ſi.in vlti. colū.ſ.
de pactis.
☞ Adde q̄tum
ad oꝛiginale di-
ctū huius.ſ.ꝙ iu-
ramentū facit ꝑ-
uenire cām ad fo
rū eccleſiaſticum,
iſtum in addi. ad
Spe. iti.de ꝯpe.
iudi.adi.V. iura-
mentum. Io. an.
in.c.ſin. in pꝛinci.
de fo.compe. lib.
vj.in nouel.⁊ omnino Fel.in.c.cū ſit.col.iiij . ver.materia iuramēti.
extra de fo.cōpe.in anti.⁊ in quātū q̄rit an afficiat heredē. Tu dic
qd ſic quo ad robur ꝯtractꝰ.nō aūt quo ad reatū.ꝑiurij.vt no. An-
ge.in aut̃.de iureiur.a mo.pꝛeſti.§.j.col.v.Bar.in.l.gñaliter.ĩ. eod.
Iſte in alle.aut̃.ſacr̃a puberū.⁊ in.l.iij.ĩ.plus valere qd agit̃.non tñ
facit heredē eſſe foꝛi eccleſiaſtici,vt no. Io.an.in ꝑalle.c.ſi. Panoꝛ.
in.c.veritatis.nu.3.qd ibi ſignaui in apoſt.ad eū in ver.ſucceſſoꝛem
iurātis.extra de iureiu.⁊ Feli.in.ſ.alle.c.cū ſit.ver.limita ſexto. eo.
tit.in anti. Adde tñ.qd pōt agi cōtra heredē vt exoneret aīam iurā-
tis. Ita no. Fel.vbi pꝛoxi.alle.per tex.in.c.ſi.de ſepul. ⁊ inquātū di-
xi.ſ.heredes vel ſucceſſoꝛem iurantis non afſici iuramento teſtato-
ris,vel pꝛedeceſſoꝛis,tu dic eſſe idem in iuramēto populi:ſed foꝛte
potuiſſet dubitari,cum ſit ſemper idem,⁊ tamen ſucceſſoꝛes non li-
gantur periurio.ita no.Car.in cle.j.§.nos.q.iij.de iureiur.

c ¶ Dicit ꝙ ſic.qui iurat in pꝛeiudicium ſui pꝛiuilegij, dꝫ certioꝛari de illo vide Io.de imo.in.l.ſi quis cum aliter.ff.de verbo.obliga.

d ¶ Certificatio. No.qñ minoꝛ iurat.nō eſt neceſſaria eius certioꝛatio.vide.tex.in ſimili.fin.in.c.ex reſcri.de iureiur.⁊.d.Ant.in.c.ſi diligenti.de fo.compe.⁊ Moder.in.l.ciendum.ff.de verb.oblig.

e ¶ Puniatur. De penis periurantis vide hic per Iaco.de bel.⁊ dixi hic poſt Bar.

f ¶ Infamie. No.periurum eſſe infamē.vide glo.in.l. qui ſub condi. ff.de condi.inſti.⁊ caue.in.c.teſtimonium.extra de teſti.

g ¶ Detrimētū. No.periurū ſolū deum habere vltoꝛē,quando iuramentū nō voluitur in pꝛeiudiciū alteriꝰ.facit inſti.de act.in.§.alie.

h ¶ Similitudine. No. ꝙ periurus punietur ea pena : qua punietur ille contra quem iurat.quod eſt no.dignū.vide Bal.in aut̃.pꝛeſby.ſ.de epiſco.⁊ cle.

¶ Adde Ant.coꝛſe.ſin.ſuis in verſi.teſtis.incl.falſus teſtis in cauſa homicidij.vbi alle.tex.in.l.j.per iſtum hic alle. quem tex.iſte in.c.j.§.iniuriam.ad ſi.in titu.de pac.iu.fir. ad hoc reputat ſin.⁊ Andr. Barb.in rub.de fideiuſ.Celſus.

i ¶ Scelerata.vide Bal.in.l.accuſatione.ĩ.qui accu. nō poſ.⁊ an habeat locum in temerario iurante,⁊ in eo qui ex conſuetudine habet vel non,vide in.l.ij.cum gl.⁊ ibi Bal.in addi.l.Iul.de re mili.

k ¶ Blaſphemie. Not. Bal.per iſtū tex.in.l.j.ĩ.ſi quis impe. maledi.

¶ Adde an cõſuetudo excuſet quē a pena blaſphemie iſtum, Cyn. ꝛ Sal. in. l. ij. C. ad. l. iul. maie. Fel. in. c. de his. poſt priñ. de accu. dixi in addi. ad ſtylū parla. iij. parte in addi. ad arreſtum. cclxiij. ꝛ in. vij. parte. in ordi. beati Ludouici. ti. de blaſphe. ꝛ an maledicēs deū cōprehēdat in ſtatuto de blaſphematore. Ang. in. l. his verbis. §. j. ff. de here. inſti. ꝛ Bal. cõſil. ſuo. inci. In felici patria mea. ꝛ in cõſil. ſuo. inci. In chriſti nomine amē, an dicat maledicere, vel blaſphemare, tenēt ꝙ nõ. q2 aliud eſt maledicere, aliud blaſphemare. ꝛ vtrūqꝫ reprehēdit Jo. de imo. in alleg. l. his verbis. ꝛ Alexā. in. l. apud Labeonez. §. ait pretor. quez vide oīno. ff. de in iur. Idē tz Roma. ſingu. ſuo. in verſ. blaſphemia. de quo vide Gerar. de petra ſancta ſingu. lxxxiij. incip. tene menti. vbi adherere vr̃ opi. hui⁹. ꝛ papieſeſi. l. iij. §. j. i. j. co. ff. de iureiur. Cel.

a ¶ Ad delationē iuramēti. Adde de hac materia. ſ. an ꝛ qñ iuramentū in ſupplemētū probatiõis deferatur. vide Feli. i c. i omni negotio. col. ij. ver. ſecūdo mõ. de teſt. Bene. vadūi ſuo aureo repertorio ad Feli. in. c. iuramētū. a lo magno. ꝛ Bar. ſoci. i ſuo tractatu fal. reg. cclij. vbi ponit regulā affirmatiuā, quā limitat. lxxx. fal. ꝛ eundē conſi. clv. incip. preſtantiſſime. Celſus.

10 Cāe cognitio i iurō deferēdo qualis dz fieri.
11 Iuramentū ceteris paribus, cui pferatur ceteris paribus, actori, an reo.
12 Actor plene pbauit actionē, reus probauit ſemiplene exceptionē, an iuramētū deferat reo.

¶ Lex tertia.

IN bõefidei. Inopia probationū emergente, dz deferri p iudicem iuramentū cauſe deciſiuum. et in iſta. l. Imperator ſic pcedit. Nā primo dicit in quibus cauſis eſt loc⁹ delationi iuramenti. Scdō dīt qñ dz deferri. Tertio dicit p quē dz deferri. Quarto qualr̃ dferat. Scda ibi, inopia pbationū. tertia ibi. p iudicē. quarta eſt in illo verbo cā cognita, ſm Pe. ꝛ Cy. ꝛ iſtō eſt loco
1 diuiſionis. ¶ † No. ꝙ ppter inopiā pbationū deueniſ ad neceſſariū iuramentū, ꝙ qñ deferſ ſemiplene pbāti, pprie appellaſ iuramētū ad probationis ſupplemētū, ſed qñ deferſ alteri parti, proprie appellatur iuramētū, in defectū pbatiōis. vt. ff. eo. l. admonēdi. ¶ Opp. ꝙ iuramētū nõ deferſ, ſi actor ſemiplene pbat, ſed reus abſoluiſ. vt. ſ. de edē. l. qui accuſare. Sol. ibi loqſ qñ nullo mõ eſt pbatū, hic qñ eſt ſemiplene pbatū. ꝛ ſic nõ ob. ¶ Scdō opp. ad idē de. l. marit⁹. ff. de qō. vbi apte appet, ꝙ ex vno teſte nõ deferſ iurm̃. Sol. ibi actor neſciebat vitatē certitudinalr̃, q2 itētabaſ factū alienū ſe abſēte ꝛ ignorāte ɔctū. lex nr̃a dz intelligi in eo, q allegat factū ppriū. qō eſt no. ¶ Tertio ad idē op. de. l. j. ſ. q ꝛ aduer. q̃s. Sol. ibi ſemiplena pbatio erat eliſa p pſūptionē ɔriā legi, ꝛ iō ex ea nõ defertur ſacrm̃, vt ibi. ꝛ not. ff. ꝙ met. cā. l. non eſt veriſimile. in priñ. ¶ Quarto op. de eo ꝙ no. ꝛ leg. de mino. l. deniqꝫ. §. ſi. al's. j. Sol. ibi ɔ vnū teſtē erat pſumptio nature ꝙ allegabaſ dol⁹, nā naturaliter pſumiſ dolū ab eſſe ex pſumptiōe nature. vt. ff. de pb. l. q̃ties. §. q dolo. ¶ Quīto op. ꝙ ex vno teſte nõ deueniaſ ad delationē iuramēti [a], lz ad tormēta, vt no. in. d. l. marit⁹. ꝛ. l. de minore. §. tormēta. ff. de q̃ſtio. cū ſimi. Sol. ibi in cā criminali, hic in ciuili, ꝛ eodē mõ rñdeſ ad. l. ſciāt. j. de pbat. Et breuiter cõclude ꝙ in cā famoſa criminali vel ardua non eſt deferendū ſacramentū in pbationis ſupplemētū: vt no. in. c. cū ſint. de reg. iur. lib. vj. ¶ Et ex hoc habes, ꝙ iſtud iuramentū nõ deferſ in cauſis beneficialibus, q2 ſunt cauſe graues: ꝛ vgeret i piudiciū tertij: hoc eſt eccl'ie, q̄ nõ dz regi ab intruſo. ¶ Itē q2 iſtud iuramētū nõ deferſ i cā vſuraria: tū q2 intentatur delictū: tū q2 omnis vſurari⁹ poſtq̄ detect⁹ eſt: eſt infamis, vt. ſ. de infa. l. Improbū. ꝛ ita ſeruaſ de cõſuetudine. ¶ Itē in cāis matrimonialib⁹ nõ deferſ hoc ſacrm̃, q2 quaſi grauis ſeruitus eſt matrimoniū, oē em̄ ꝙ diſſolui nõ pōt, eſt ɔ naturā libertatis: ꝛ iō graue loquor in iuramēto neceſſario: in alijs iuramētis dic: vt. ff. e. l. ij. §. j. ¶ Idē dico, ſi qō eſt vtrū aliqs ſit legitime nat⁹ necne: q2 tūc eſſe illegitimū eſt q̄dā ifamia: vt no. Azo. in ſum. de infami. tū q2 eſt ſtatutū. facit. ff. de pba. l. j. ꝛ de cōdi. ꝛ demõ. l. Luci⁹. ꝛ idē eſt in ſiſib⁹ cauſis. ¶ Ex his apparet in qb⁹ cauſis hz locū lex noſtra, ꝛ in qb⁹
2 nõ. ¶ † Uenio ad ſecūdā partē. ſ. inopia pbationū ꝛ reuoco i dubiū, quid eſt hoc dictū: Rñ. qñ nõ eſt plene pbatum, ſz ſemiplene. Iuxta hoc opz ſcire que ſunt illa q̄ faciūt ſemiplenā probationē: prius tñ ſciēdū eſt que ſunt illa que faciūt rem dubiā: q2 tex. in. l. admonēdi. dīt in dubijs cauſis. Sup quo Bart. elegāter dicit: ꝙ indiciū nr̃e rōnis, vel boni viri, moueſ ad dubitādū tribus modis. Primo qñ audit ptes: quarū vna affirmat, ꝛ alia negat, ꝛ iſta prima dubitatio cõtingit in cõteſtat. litis, vt. l. rē non nouā. ſ. de iud. ꝛ ex hac dubitatione nõ deferſ iuramentū deciſiuum, q2 ſumus in exordio ɔdictiōis. ¶ Scdō modo dr̃ dubitare: qñ parū nouit: ꝛ ideo p coniecturā, vel indiciū: qō eſt min⁹ q̄ ſemiplena pbatio: vt no. ff. de pba. l. cū pbatio. nõ deferſ ſacrm̃. ¶ Tertio, qñ nõ certitudinalr̃ ſcit, ſz aīm ſuum applicat ad ſemiplenā pbationē, ꝛ iſta eſt dubitatio, ex qua deueniſ ad delationē iuramēti ſm Bart. Aut ergo eſt dubitatio equalr̃ ſe hñs ad extrema, ꝛ ex hac nõ defertur iuramentū. alia aūt dubitatio eſt cū veriſili vel vehemēti exceſſu ſeu adherētia ad alterū extremorū, ꝛ tūc deferſ iuramē. adde qō no. Guil. in. l. ſi duo patroni. in pri.
3 ff. eo. ¶ † Hoc ergo pmiſſo, redeo ad ppoſitū. ſ. q̄ ſunt illa q̄ faciūt ſemiplenā pbationē, ꝛ iſta materia eſt inueſtigāda triplr̃. Primo q̄ ſit illa viua vox. Scdō, q̄ ſit illa mortua vox. Tertio, q ſint alij boni act⁹. ꝛ gl. dīt ꝙ i viua voce eſt vn⁹ teſtis de vitate, q2 vox vni⁹ teſtis de vitate. facit ſemiplenā pbōnē. ꝛ arguit a pportiōe nūeri. ſi duo faciūt plenā ergo vn⁹ ſemiplenā, ita tz gl. hic. ꝛ i. d. l. admonēdi. ꝛ i. d.
4 l. marit⁹. ¶ † Alij dīt, ꝙ vn⁹ teſtꝫ faciſ pſūptionē, nõ āt facit ſemiplenā pbōnē, dīt ꝙ hoc vocabulū ñ repiſ i iure, q2 pbō ē qd indiuiduū ſicut ſuit⁹ nõ recipit ſemiplenā ſuitutē: ita ñ ē repire ſemiplenā pbōnē. tu tene gl. al's ſeqreſ, ꝙ ex vno teſte nõ dferreſ ſacrm̃, ꝙ eſt falſū: vt extra de pc. c. ex iſinuatiōe. ꝛ extra de ſuc. ab ite. c. cū dilect⁹. et hoc limitat Bar. q2 dīt ꝙ ē vex, niſi teſtꝫ dponat ſup facto, ꝙ dz eſſe plurib⁹ notū, vt ſup fama, vñ vn⁹ teſtꝫ d fama ñ pbat famā ſemiplene q2 ñ ē veriſil'e ꝙ ſi fama vā ē, ꝙ cadat ibi iopia pbōnū ſm bar. i. l. admonēdi. ꝙ ē no. Et iō ſi p formā ſtatuti fama faſ ſemplenā pbōnē ɔ magnates i cā criali: tñ p vnū teſtē ñ pbabiſ ſemiplene: iō ñ veniſ ad tormēta, ꝙ tene mēti. ¶ Itē dico, ꝙ vn⁹ teſtꝫ ñ faſ ſemiplenā p
b bōnē qñ deeſt ſolēnitas: vñ ſi vz teſtm̃ ex forma ſtatuti [b] corā duob⁹ ſcm̃, p vnū teſtē ñ pbaſ ſemiplene ꝙ teſtm̃ ſit ſcm̃: q2 dficit ſubſtātia. vñ ñ dferſ iurm̃, vt. j. de teſt. l. ſi vn⁹. adō ꝙ dicā. j. e. l. cū ēt. ꝛ ꝙ no. i. l. j.
5 ff. queād. teſt. ape. ecce d viua voce teſtꝫ. ¶ † Ad de q̄ro d viuo voce ptis. pōe ɔfeſſionē fcāz pte abſēte ad obligādū, nūqd p iſtā ɔfeſſionē pbaſ ſemiplene: Bar. dīt ꝙ ſic. p. l. capite qnto. ff. d adul. tñ illa lex ñ pbat. q2 ibi ɔfeſſio erat iuncta cū alio viſili rōne tpis ꝛ loci. ꝛ c. m
c rñ. ad. l. q̄ro. i ñ. ff. d edil. edi. Itē q̄ro. d ɔfeſſiōe fcā i tormēt' [c] pcedēte aliq̄ idicio, nūqd ſi talꝫ ɔfeſſio reuocaſ, remaneat ſemiplena pbatio gl. dīt ꝙ ſic i. l. ij. j. d cuſt. reo. ꝛ iō niſi reuocās pbet ɔtrariū: ɔpelliſ pſeue
d rare i ɔfeſſiōe p repetitionē tormētox. Ad hoc facit ꝙ no. Inn. [d] extra d elec. c. p. inqſitionē. vbi oīno videas. ¶ Seqſ videre d voce mortua. ſ. d ſcriptura: ꝛ pmo d ſcriptura teſtꝫ ad iudicē miſſa. ꝛ dic q̄ ñ pbat vllo mõ, ēt ſi teſtꝫ pus iuraſſet i iudicio. vt. ff. d teſti. l. iij. §. idē diuus. ꝛ. §. q̄ cria. ꝛ ibi no. ſcdō d ſcriptura [e] ptꝫ ɔ ſe: ꝛ huic ſtaſ ſi ſit indubitata ſcriptura, ēt ſi nõ hz ſolēnia iſtrox: vt. ff. de pig. l. cū tabernā.
e §. Idē q̄rit. Et ad faciēdū ſcripturā eē idubitatā multū opaſ ſigillū
6 ff. de pc. l. ſi pcuratorē abſētē. j. d re. alī. ñ alī. l. diſtrahēte. ¶ † Tertio q̄riſ de puata ſcriptura tertij: ꝛ hec qō diuidiſ i duas ptes: q2 qñq ē terti⁹, q gerit aliqō offm̄ puatū, ꝛ iurat gerēs, ſicut ſūt mercatores ꝛ cāpſores: ꝛ dic ꝙ iſta ſcriptura facit aliqō idiciū, ñ tñ ſemiplenā pbōnē, q2 illō ꝙ nõ opaſ vox viua, ñ opaſ vox mortua. Sz dpoſitio viue vocꝫ: niſi eēt i teſtē ſolēniſ recepta ñ pbaret ſemiplene: ergo nec vox mortua pbat. hoc tz gl. i. l. q̄dā. §. nūmula. ff. d edē. Sūt qdā alij oino puati, q̄x fides ñ ē i gñali appbata, nec ſūt iurati i tali exercitio. tūc eox ſcriptura nullā fidē facit. ꝛ hoc tz pe. dubitaſ d ſcriptura ppa ꝛ puata p ſe, vtrū eo mortuo facit aliq̄ fidē p hr̃. ꝛ dic ꝙ ſi q2 ab initio ñ valuit ēt ſi ei ſuccedat fiſc⁹, vl' eccl'ia, ꝛ hoc hēs d ɔue. ſi. d. l. liter chartu. li. x. Itē dubitaſ d ɔpatiōe lrax. gl. dīt, ꝙ facit ſēiplenā fidē, ſz rōne ſolēnitat' tu dic ꝙ ſi ſcriptura al's ē ſolēnis ꝛ ñ dubitaſ rōne ſolēnitat' ſz rōne ſcribētꝫ, q2 dr̃ ꝙ ñ ē ei⁹ man⁹, ꝙ legitimā ɔpationē facit plenā, aliter
f vo [f] nullā. vt. j. de fide iſtr. l. ɔparatiōes. ꝛ ita itelligiſ ꝙ no. hic pe.
g ꝛ Cy. dubitaſ de exēplo [g] exēplato ſine authoritate iudicis p notoriū

b Statuti. No. ꝛ adde Bal. in. l. ad ſi. ſ. de bono. poſ. ſecundum tabu. ☞ Adde ꝙ ad hoc vt deferaſ iuramentū in ſupplemētū pbatiōis, eſt neceſſe ꝙ teſtis q pro iurāte depoſuit: ſit integer. ꝛ oi exceptiōe maior. ita no. Hypo. de marſi. ſing. ſuo. lxxxiij. incipiē. In ore vulgi. ante ſi. ꝛ ſin. cxcvij. inci. quo ad hoc. Celſus.

c ¶ Tormētis. Uide Bar. i tra. de qō. ꝛ ꝙ no. Bal. i. l. ſi. i. j. co. de pb. aliter dicit Sali. in. l. ij. in vlt. col. ſ. de cuſt. reo. per Bart. in. l. vnius. ff. de queſtionib.

d ¶ Inn. De dicto Inn. vide Bal. in. l. clarū. ſ. de autho. preſtan.

e ¶ Scriptura. Bar. contra in. l. Theopomp. ff. de do. pre.

f ♀ Contra hoc tñ adde, ꝙ idē Bal. dicit in auſ. ſed nouo iure. ſ. ſi certa peta. col. iij. v. ſi aūt ſit cōparatio. quod ſi cōparatio fiat ad ſimplicē ſcriptu. nullis teſtib⁹ confirmatā, ſemiplenā probationem, aut indiciū faciat: ꝛ nõ habeat vim perfecte probatiōis, quod ex authoritate Jacob. de belliſoni. in corpore: illud aſſerit. de quo vide p Felin. in capi. ſcripta. de fide inſtru. in. vij. declaratione. ꝛ per Spec. de pbatio. §. videndum reſtat. verſicu. inſtru. ꝛ verſicu. vltimo. nota. per Bar. in. l. admonendi. vj. colum. verſi. circa primam. ff. de iureiur. et plene per Alexan. in conſi. clxxx. Philip. Deci.

g ¶ Exēplo. Uide Bart. in. l. admonendi. verſi. ſed q̄ro quid de exemplo. ff. eodem. in authen. ſi quis in aliquo. ſ. de eden. ꝛ ſalua dictum gloſſ. in caſu no. per Barto. in. l. admonendi. Item in alio caſu quē ponit Bald. in. l. ij. hic alleg. in lectura antiqua. ſ. ꝙ facit talē preſumptionem, per quā quis excuſaſ a dolo. quo quilibet etiā in iure. iſta tamē excuſat etiam a dolo. l. ij. §. j. ff. de liber. cau. not. in. l. plagij. l. ij. ad. l. flā. de pla. ꝛ ita intelligit Bar. in. d. auſ. ſi quis in aliquo. ꝛ

bone fame, vtrũ tale exẽplũ probet ſemiplene, gl.or. dicit ꝙ ſic in.l.
ſi.ff.de fide inſtr. do. Ray. dicit cõtrariũ. Et ratio eſt q: ſicut teſtis
deponẽs de auditu audit⁹ nõ pbat: q: neſcit facti veritatẽ. Ita iſte
nullo mõ pbat. vt in aut. ſi qs in aliquo documẽto. ſ. de edẽ. ⁊ adde
qd no. j. de fide inſt. l. ſicut. ¶ Itẽ querit vtrũ ſtet teſtimonio teſtis
nõ publicati per iudicẽ, ⁊ dic ꝙ ante publicationem nõ probat etiã
ſemiplene. iuxta no. in. l. iij. ⁊. iiij. j. que in frau. credi. p Cy. ⁊ Jac. de
7 are. ⁊ gl. j. de re iudi. l. geſta. ¶ † Modo ſequit videre de alio homi-
a nis actu. ſ. de fuga. vtrũ per fugam[a] fiat ſemiplena probatio. glo. di-
cit hic quod ſic. ⁊ in. l. admonendi. ff. eo. ti. Pe. dicit qd fuga ſiue re-
ceſſus a facie iudicis quãdoqꝫ poteſt eſſe probabilis, ⁊ tũc nõ facit
nedum ſemiplenã probationẽ, ſed nec aliquod indiciũ, ⁊ pone hic
notabile exemplũ de his qui fugiũt ratione partialitatis, qui ſi in-
culpantur de homicidio, nõ propterea preſumitur cõtra eos, q: lo-
cus non eſt eis tutus. vt in. c. paſtoralis. de re iudi. in cle. facit qd no.
in. c. ſtatutũ. ſ. j. de reſcr. li. vj. ⁊ quia in dubijs interpretamur in me-
liorem partẽ. vt. l. nõ omnes. ſ. a barbaris. de re mili. ff. de edil. edi.
l. quis ſit fugitiuus. ſ. apud Labeonẽ. Si autem fuga in ſe habet ſu-
ſpitionẽ, q: non eſt a propriũ domiciliũ, ſed a proprio domicilio ad
inſolitum ſe transfert, tũc facit aliquale indiciũ, lꝫ nõ ſemiplenã p-
bationẽ. vt. ff. de cuſt. reo. l. diuus. ⁊ quod ibi per Dy. ⁊ hoc verũ, niſi
in ipſa fuga cõſiſtat delictũ: vt in aut. de colla. ſ. ad hoc. ⁊ in officia-
li qui fugit tempore ſyndicatus. ⁊ ita gl. Ex predictis habes veras
b concluſiones[b] circa ſemiplenã probationem. ¶ † Sed dubitatur de
8 vno: pone qd eſt vnus teſtis productus cõcorditer, ⁊ datur pro cõ-
fidato ab vtraqꝫ parte: nũquid iſte vnus teſtis probabit plene: ⁊ vi-
detur quod ſic. vt. ff. de do. prele. l. Theopõpus. tu dic ꝙ aut partes
c conſenſerunt in pſona, ⁊ dicto, ⁊ tunc pbat plene. [c] aut in perſona
tãtum, ⁊ tunc ſemiplene: q: licitum eſt eius dictum infringere. vt. j.
de teſti. l. ſi quis teſtibus. expedita eſt ſecũda pars de pbationũ ino-
pia. Unum reſtat: pone qd in reſcripto pape dicit ita: Si tibi con-
ſtiterit, qd Pe. ſit de legitimo matrimonio natus: puideas ſibi de
d tali prebenda. quero quãdo probatio[d] ponitur in cõditione: nũquid
in defectum probationis deferatur ſacramentũ: dic quod nõ quia
conditiones debent perfecte impleri, non imperfecte ſuppleri. vt
not. ff. de condi. ⁊ demõ. l. Lucius. ſecus ſi nõ apponeret p modũ cõ-
ditionis, ſed inſtitutionis. vt in reſcri. ad lites. puta dicit reſcriptũ,
ſi tibi de promiſſione conſtiterit, condemnabis, q: hec clauſula in-
telligit exprimere nõ alterare ius commune, cum ſit reſcriptum de
iuſtitia. hoc probat p dictũ Inn. in. c. prudentiã. de off. delega. facit
9 quod no. e. ti. c. j. in cle. ¶ † Modo venio ad tertiã partẽ legis, vide-
tur hic ꝙ tale iuramẽtũ eſt deferendũ per iudicẽ. Quero de quo iu-
dice intelligat: R ñ. de iudice ordinario, vel delegato, q: loquit in-
10 diſtincte. ¶ † Venio ad quartã partẽ de cauſe cognitione. ⁊ breui-
ter dicũt doc. ꝙ iſta cauſe cognitio vertit in quatuor. Nã primo at-
tendit conditio perſone. nam cum iſte iurans ſit quodammodo te-
ſtis, vt hic no. dt gl. ꝙ ea debẽt attẽdi in iſto iurãte: q̃ attẽdũtur in
teſte: vt eſt morũ grauitas, ſuper oĩa accidẽtia fidẽ faciens, vt not.
in gl. in. l. ij. ff. de teſti. ¶ Sed hic dubitat: ſi iſte eſt quaſi teſtis, vtrũ
illud iuramentũ poſſit deferri poſt aperturã aliorũ teſtiũ. ⁊ videt
ꝙ nõ. q: aperturã cõcludit quoad teſtes, vt in aut. de teſtibus. ſ. q:
vero. col. vj. ⁊ in cle. teſtibus. extra de teſti. ¶ Contrariũ eſt verũ: q:
vſqꝫ ad cõcluſionẽ cauſe deferre põt: q: non timetur in ſeipſo ſubor-
natio: imo etiam poſt cõcluſionẽ in cauſa aliquando defertur iurm
ad declarationem retro actitatorũ, vt no. extra de ſi. inſtr. c. cũ Joã.
e here. qd no. eſt. ¶ Scdo inſpicit natura cauſa⁊.[e] Nã ſi de ſui natura
cauſa exigit perſpicuã probationẽ, non defertur iuramẽtũ, vt. ſ. di-
xi in criminalibus. ¶ Tertio inſpicit quantitas rerum: ⁊ hic dubi-
tatur de feudo, cum feuda ſint magne res: vtrum deferat iuramẽtũ
ex ſemiplena probatione: ⁊ habes tex. ꝙ defertur poſſeſſori. q: poſ-
ſeſſio aliquid adiungit probationi vnius teſtis. vt in aut. de cõſue.
recti. feu. ſ. ſacramẽtũ. col. x. vbi eſt tex. ſin. ¶ Quarto inſpicit quali-
f tas factorũ, videlicet quis melius nouit veritatẽ. nã ei qui factum
alienum allegat non defertur,[f] vt. ſ. dixi in. l. maritus. hinc eſt ꝙ iu-
g ramentum nõ defertur heredi[g], ⁊ delatum defuncto nondũ pſtitũ,
non tranſit ad heredẽ, vt. j. e. l. generaliter. ſ. his de preſentibus. nec
ſufficit habere notitiã p famã, q: iſta notitia nõ eſt notitia ſm gl.
hic poſitam. ⁊ adde qd no. Inno. extra de iur. ca. c. cũ cauſam. ⁊ hoc
verum. niſi ſit fama de facto antiquo. Cuius in contrariũ memoria
nõ exiſtit: q: habet p plena veritate. ⁊ ita itelligit qd no. ff. de neg.
geſt. l. atqui natura. ſ. cum me abſente. ⁊ probatur. ff. de prob. l. ſi ar-
11 biter. ¶ † Modo reſtat querere de duob⁹. Primo, cui ceteris pari-
bus deferat iuramentũ an actori, vel reo: dicit Pet. ꝙ ſemiplene p-
banti, vt illa ſemiplena probatio aliquid operet: niſi aliquid aliud
extrinſecus faceret pro reo, ita intelligit. c. vltimũ. extra. e. gl. tamẽ
in. d. l. marit⁹. dicit de conſuetudine, ſi vterqꝫ vult iurare, pfert reus.
qd tene menti. Tu dic aut actor tantũ petit ſibi deferri iuramentũ,
aut reus tantũ, ⁊ tunc ei qui non petit, nõ debet deferri. l. iiij. ſ. hoc
autem iudicium. ff. de dam. infec. aut vtraqꝫ pars petit ſibi deferri:
⁊ tũc iuſtiori prefert. ⁊ quis ſit iuſtior. tu magis ſcire potes. i. com-
mittitur bono viro. i. iudici. ratio eñ eſt ⁊ au-
thoritas, moderamenqꝫ ei⁹. arg. ff. de ſuppel.
12 leg. l. Labeo. ſ. Id rubero. ¶ † Ultimo q̃ritur
actor plene probauit actionẽ, reus ſemiplene
probauit excep. vtrum deferatur ſacramentũ
reo: Quidam ꝙ non, q: intẽtio plene fundata
preualet intentioni non bene fundate, vt. l. edi-
cto. j. de edi. diui. adri. tol. Breuit dic aut exce-
ptio cõtrariat actioni in origine, ⁊ plenior p-
batio pualet, aut eſt cõpatibilis, ⁊ tũc ad talẽ
exceptionẽ probãdam bene defertur iuramẽ-
tum. hoc pbatur: q: ſicut reus habet exceptio-
nem fundatam ex ſola negatione, tamẽ actori
defert ſacramẽtũ ex ſemiplena pba. ita dꝫ eſſe
ecõtra: vt in. c. nõ lꝫ actori. extra, de re. iu. li. vj.

1 ☞ Pupillus non poteſt deferre iurm tutori.
2 Quid in adulto:
3 Juramẽtũ pmiſſoriũ reqrit veritatẽ intẽtio-
nis, iudiciũ diſcreptionis, ⁊ iuſtitie ipletionẽ.

¶ Lex quarta.

Si ad excludẽdã.

1 ¶ Pupill⁹ tutori iuramentũ de-
ferre põt. h. d. ¶ † Opp. ⁊ vr ꝙ ex
iſto iuramẽto oriatur exceptio. tñ ipſi pupillo
datur replicatio. vt. ff. e. l. iuſiu. qd ex cõuẽtiõe.
ſ. j. So. aut pupillus defert iuramẽtũ tutori, ⁊
nõ vꝫ ipſo iure vt hic, aut alteri, ⁊ tunc refert.
aut nõ eſt a iudice approbata dlatio, ⁊ tũc idẽ.
vt. l. j. ſ. j. ff. quarũ re. act. nõ dat. Aut eſt a iu-
dice approbata. ⁊ tũc refert. aut detulit ad o-
bligãdũ: loquor ſine authoritate tutoris, ⁊ tũc
ipſo iure adhuc non valet, per eandem legem.
aut ad liberandum: ⁊ tunc oritur exceptio, ſed
datur replicatio. Ita loquitur contrarium ſe-
cundum Pet. in lectu. ⁊ Cy. non facit mẽtio-
2 nem. ¶ † Quero quid in adulto curatorẽ ha-
bente, ⁊ deferente ſine authoritate curatoris:
glo. ſunt contrarie in. d. l. iuſiurandum. ſ. j. Sed
Bar. tenet illam opinionem, quod idem quod
in pupillo. quia in his per que ſolennizat iu- b
dicium equiparatur pupillo: vt no. ſ. de in in-
teg. reſtitu. in. l. ſi curatorẽ habens. Sed iura-
mentum obtinet vim ſolennizantium iudiciũ:
quia obtinet vim litis conteſtate. vt. ff. eo. l. nã
⁊ poſtea. ſ. ſi is. ergo in hoc nõ habẽt legitimã c
pionã ſm Bar. ⁊ ↄcludo qd iterdũ minor de-
fert ciuilr. Interdũ ineffica citer, iterdũ effica-
citer. ⁊ dat reſtõ. iterdũ efficaciſſime: vt qñ de-
fert ſolenniter, ⁊ non ledit: vt. ff. eodem. l. nam
⁊ poſtea. ſ. ſi minor. nemo autem leditur cũ iu-
ſtitiam experitur. vt. ff. de auro ⁊ argẽto leg. l.
filie amice. ¶ Nota ꝙ in iuramẽto requirit di- d
ſcreptio dferẽtꝫ, q̃ i pupillo nõ cadit p ſe ipſuꝫ,
3 vt. l. ſi. j. de teſta. mili. ¶ Itẽ dr ꝙ reqrit diſcre-
tio iurãtis, vt. l. q iuraſſe. i pn. ff. e. Adde ꝙ oĩa
iura ſunt inducta ad finẽ veritatis pbãde, vel
ſeruande: tamen in iuramẽto promiſſorio qd
vocatur cautionale, requiritur veritas inten-
h tionis, iudicium diſcretionis, [h] ⁊ iuſtitie im-
plet...

adde Ant. de but. in. c. j. de ſi. inſtru. dum tractat exemplo: vbi trãſit
cũ opi. Bar. in. d. l. admonẽdi. per no. per gl. in. l. ſicut iniquum. j. de
fide inſtru. que eſt ſin. ſecundum Ange. in. d. aut. ſi quis in aliquo.

a ¶ Utrum per fugã. Adde Bar. omnino in. l. j. ff. de bo. eorũ q mor.
ſibi cõſci. Ang. in. l. ſi. co. pe. ff. de q̃ſtio. Roma. in. l. lex cor. co. ij. ff. ad
ſylla. doc. in. l. ad-
monendi. ff. de iu-
reiur. Are. in ſuo
trac. malefi. in X.
fama publica. ⁊ i
X. an fuga ſit ſuf-
ficiens ⁊c. ⁊ dom.
meum. Jaſ. may.
in. l. is qui. col. iij.
in pn. C. q teſta.
fa. poſ. ⁊ pleni⁹ i
rep. l. admonẽdi.
col. lxxviij. ver. li-
mita ſingulariter.
de iureiur. nec o-
mitto vnũ ſingu.
dictũ Cyn. in. l. ſi.
ſ. j. de requi. reis.
quod licet in cer-
tis caſibus vbi. ſ.
expreſſis, fuga fa-
ciat probationẽ,
⁊ aliquale idiciũ:
ꝙ talis preſum-
ptio p fugã indu-
cta tollit iuramẽ-
tum fugienti. ita
Cy. vbi. ſ. ſingu.
qd dictũ refert ⁊
ſeqtur Hypo. de
marſi. ſin. cxv. ad
ſi. incip. fuga non
ſemper ⁊ dixi in
apoſ. ad Lãfr. de
oria. i. c. qm ↄ fal-
ſam. ſ. recuſatio-
nes. num. 3. poſt
eũ in apoſt. ma-
gna. q̃ inci. in ver.
q: forenſis. de p-
bat. Celſus.

b ¶ Concluſione. Vide Bal. in. c. i
noſtra. extra de
teſti. ⁊ facit text. i
l. j. ſ. ſi. ff. de X. ob.

c ¶ Probat plene.
Adde p hoc di-
cto. Anto. corſet.
ſin. luis. in ver. te-
ſtis. inci. vbicũqꝫ
teſtes de cõſenſu
partium. Celſus.

d ¶ Probatio. Vi-
de qd no. Bal. in
l. ij. j. de ſentẽ. que
ſine cer. quan. pro-
fer. ⁊ iſtud ſequit
hic Sal. ſed Bal.
⁊ Roma. i. l. ad-
monendi. contra.
☞ Adde oĩo He-
rar, de petra ſancta ſin. ſuo. lxxxvj. inci. iurm nõ eſt pprie pbatio tex.
eſt ſin. i. l. Luci⁹. de cõdi. ⁊ demõ. ſꝫ Bar. i addi. ad iſtũ. in. c. j. ſ. Itẽ
ſi vaſall⁹. ver. iurm. ⁊ ibi Bal. in ti. de contro. inue. in vſi. feu. Celſus.

e ¶ Natura cauſarum. Facit quod no. Bal. in. l. ſi. j. de ſecun. nup.

f ¶ Non defertur. No. iuramẽtũ nõ deferri et qui ignorat factum. vi-
de gl. in. l. ſi. de iure domi. impe. And. Barb.

g ¶ Heredi. Adde tex. ⁊ ibi gl. l. generaliter. in pn. ⁊ Bal. i. l. iij. ff. co.
faciunt no. in. l. Põpo. ſcribit ſi frumẽtũ. ſ. ſi. ff. de rei ven. ⁊ que no.
per Lu. ro. in. l. q bona. ſ. qui dãdi. ff. de dam. infe. ⁊ Bal. ⁊ Ro. poſt
gloſ. in. l. ſi per alium. ſ. hoc iudicium. ff. ne quis eũ qui in ius voc. vi
exi. ⁊ Bal. in. l. ij. prin. ff. de condi. indebi.

h ¶ Diſcretionis. Vide plene do. Ant. ⁊ do. Abb. in. c. ſi vero. eo. tit.
ibi alleg. theoricam. Arch. And. Barb.

a ꝙ Et ideo non erit neceſſaria a iuramēto abſolutio, vt idē Bal. hic in fine tradit. Et adde alios caſus, quibus a iuramēto abſolutio neceſſaria nō eſt. per Ange. in aut. de iureiur. a mo. pſtit. §. j. collat. v. primus eſt quādo heres venit aduerſus defuncti iuramentum. ad quod adde iſtum in aut. ad hec. C. de vſu. ij. col. Itē ⁊ cum iuramētum tacitam conditionem habet. qua deficiēte, deficit conſenſus partiū in huiuſmodi a iuro. ſm iſtū in. l. fi. C. de nō nume. pec. Preterea qñ quis venit cōtra iuramētū in contractu ſimulato preſtitū per iſtū. in. l. nec patron⁹. C. de oper. lib. Et ad hec omnia, quod iuramentū ſpectans ad malum exitum non ſit ſeruandū, etiā ſi veniale duntaxat inducat peccatū. vide ſingulariter ⁊ egregie per Arch. in. c. ij. hic alleg. de pac. lib. vj. Et p iſtum in. c. j. §. Item ſacramenta. vlt. col. de pac. iura. firma. Ph. Dec.

pletio: vt. j. de nup. authē. quod eis. vnde ſi ex impletione iuramēti ſequeretur iniuſtitia, puta proprie ſalutis diſpēdiū: vel alterius detrimentū non obligat[a] ſacramentū. vt in. c. ij. de pact. lib. vj. Et vbicunque peius eſt iuramentum ſeruare quam non ſeruare, nō valet: qꝛ vergit in deteriorē exi-

b tum[b]. hoc autē contingit ſex modis. ¶ Primo, quādo iuramētum eſt malū in ſeipſo naturaliter, vt ſi quis iurat cōmittere homicidiū: vt extra de iureiur. c. ⁊ ſi Chriſt⁹. ⁊. ff. de pact. l. Iuriſgē. §. ⁊ generaliter. Et ideo iuramēta lige que tendunt ad homicidia, ſunt ipſo iure nulla. ff. de fideiuſ. l. ſi a reo. §. ſi reo. ¶ Secūdo, quoties iuramentum eſt ſui natura indifferens, tamē accidētaliter reſultat delictum.
c Exemplū de Poteſtate qui iurat obedire rectori[c]. nā iſtud indifferenter ſe habet ad bonum ⁊ malū, inſpecta ſimplicitate verborū. ſed
d inſpecto iuris intellectu: intelligit̃ in bono[d], nō in malo. vt. ff. de regulis iuris. l. nō videtur. §. qui iuſſu. ¶ Tertio, quando iuramētum excludit opus pietatis. vt. ff. de obſequijs. l. nullū. ⁊ ideo iuramētū de non aduocando ſine ſalario, vel doctorando ſine roba, nō valet, et in cauſis vel perſonis pauper ⁊ nō eſt ſeruādū. ¶ Quarto, quan-
e do contra bonū publicum: vel ſapit monopoliū.[e] vt. j. de modo. l. j. li. x. ⁊ extra de conſtit. c. cū acceſſiſſent. ⁊ ideo ſtatuta artificum iurata: que ſapiunt monopoliū, non arctant iurantes. ¶ Quinto, cum
f iuramētum excludit[f] id quod eſt de genere bonorum: puta ſi qs iurat nō doctorari, vel nō facere aliquod opus laudabile. Iſtud ergo
g iuramentū excludit bonos mores: ⁊ ideo non eſt obligatorium.[g] c. non eſt obligatorium, de reg. iur. li. vj. ¶ Sexto quando iuramentū eſt indifferens, quia non meritorium, neqꝫ demeritoriū in ſe: tamen
h ex caſu efficeretur demeritoriū, ⁊ induceret ſaltem veniale[h] peccatum, verbi gratia, iuro non loqui tecū. hoc de ſui natura non pertinet ad meritum, tamē ſi video te errare, ⁊ non corripio: pecco, ſaltē venialiter. Eſt ergo mihi licitū loqui, qꝛ officium bonorū virorum debet obſtare erroribus, ⁊ idem ſi quis iurauit tenere credētiā. Nā ſi hoc redundat ad malū publicum: vel delictum, non tenetur quis obſeruare iuramentū. ⁊ ſic iſtis caſibus ⁊ ſimilibus non eſt neceſſaria abſolutio epiſcopi, ⁊ propter has cauſas tam laici quam clerici excuſantur a periurio, ⁊ a perditione beneficiorum ⁊ dignitatum, quod eſt no. de hoc facit magnū feſtum. Ioā. and. in. c. j. in nouella.

¶ Lex quinta.

CUm etiam. ¶ Relictū a tutore videtur relictum a pupillo: ⁊ ſi dubitat̃ de
1 eo, poteſt tutori deferri iuramētū. h. d. ¶ † No. tria. primo, ꝙ relictum a perſona repreſentante, videt̃ relictum a perſona repreſentata. ꝯcor. de leg. ij. l. peto. §. mater. ⁊. j. de fideic.
i l. etiā. ¶ Secundo. no. ꝙ verbum reddi,[i] ponitur pro preſtari, licet de ſui natura ſignificet actum relatiuum, ſiue retro ſimilē, ⁊ ſic libel-
k lus tolleratur.[k] ¶ Tertio no. in cauſa vltime volūtatis iuramentū deferri a parte parti, vel a iudice cum conſenſu partium. ¶ Quero
l vtrū tutor[l] teneatur iſta legata ſoluere de ſuo: Reſpōdet gl. ꝙ nō: ⁊ ſic res tutoris nō poſſunt capi pro debito pupilli, ergo pſona multo minus. ¶ Secūdo quero: vtrū tutor poſſit grauari vt ſoluat de ſuo. Reſpō. gl. ꝙ non, quod intelligo etiā ſi ſit honorarius tutor, qꝛ licet teſtator honoret eū circa officium, iſte honor non cōtinet rem pecuniariā: vt. ff. de leg. j. l. plane. ⁊ ideo licet acceptet officiū, nil tenetur ſoluere de ſuo. Deinde vos videtis ꝙ hic tutor cōpellit̃ ad iurandum. gl. arguit de. l. videamus. de in li. iur. ſed ibi in iuramēto affectionis. hic in iuramēto veritatis. ⁊ ſic nō ob. ⁊ ratio differentie eſt, qꝛ affectio in diuerſis perſonis eſt diuerſa, ſꝫ veritas ſemper eſt eadē. ¶ Extra op. ſi teſtamentum non eſt ſolēne, licet verum, ex eo nō debent̃ legata, vt. j. de fideiuſ. l. ſi veritas. ſed iuſm non addit ſolennitatē, lꝫ aperiat veritatē, ergo nil operatur delatū. Sol. hic erat ſemiplene probatū tam de veritate ꝙ̄ de ſolēnitate, ⁊ hoc ſentit gl. que dicit ꝙ erat aliqua pſumptio pro petēte. ſecus ſi de ſolennitate nil eſt probatū, qꝛ tunc iuramentū nō releuaret iurantē: niſi in caſu. vt. j. de fidei. l. fi. preterea iſta lex loquitur in iuramēto, quod nō defertur ſola authoritate iudicis, ſed conſenſu partium. ⁊ ſic non ob.

1 ☞ Articulus iuris poteſt compromitti in arbitrum.

¶ Lex ſexta.

CUm proponas. Declaratum ab arbitrio cui⁹ declaratio iuri ꝯſonat eſt exequēdū ſiue ſequēdū a iudice. h. d. ſꝫ primā lec. Aduerte ad caſum ī terminis arbitri cōpromiſ-
1 ſarij ſm primā lec. ⁊ ad hāc primā lec. ¶ † No. qꝺ articul⁹ iuris pōt cōpromitti ī arbitrū. Cōtrariū dicit Pe. ꝙ mera qꝺ iuris nō ꝯpromittit̃ ī arbitrū, ſicut nec de ea trāſigi pōt: qꝛ eſt diffinitiua p. l. ſcripta. dꝫ ergo qꝺ pſes hic nō ſequit̃ arbitriū, vt arbitriū, ſꝫ qꝛ rōnabile de iure cōi: ⁊ ſic nō ex authoritate arbitri. ſed ex authoritate legis ſm Pe. Idē tꝫ Cy. ¶ Sed nōne tota die fiunt cōpromiſſa ꝙ ſenti-
m tiēt de iure: Itē cōditio iuris pōt apponi in cōpromiſſo[m]. vt no. in. l. pe. s. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ p Inn. i. c. ſi p debilitate. de of. dele. Rñ. de iure pbādo bene pōt cōpromitti, qꝛ eſt cā mixta cū facto, ſꝫ nō de iure: qꝺ apparet p apturā librorū, puta an pupill⁹ poſſit teſtari. Sꝫ
n aūt eſſet qꝺ in qua eſſent varia opiniōes: bñ poſſet cōpromitti[n] quaſi litercūqꝫ, qꝛ in neutra pte eſt ius apertū: vt. l. cū platis. ff. de re iudi. ⁊ no. inſti. de ob. q̄ ex quaſi malefi. poſt pri. Illud ergo credit̃ eſſe ius in talibus

b ¶ In deteriorem exitū. Adde Bar. ſozi. in ſuo tracta. fal. reg. ccvj. quod facit ad articulos ſequen. Celius.
c ¶ Rectori. Not. qꝺ lꝫ poteſtas iuret ſeruare ſtatuta, intelligitur ſi ſtatuta ſunt iuſta, alias ſecus. ⁊ vide qꝺ no. p gl. ⁊ Ang. in. l. j. ff. ſi cui plus ꝙ̄ per. l. falci. ⁊ vide qꝺ no. Bal. in. l. j. j. de nudi. ⁊. l. nō dubiū. s. de legi. ⁊. l. j. ff. qꝺ quiſqꝫ iur. vide. d. Ant. in. c. j. de his q̄ fi. a maio. par. ca. vide Inn. in. c. dilecti. de maio. ⁊ obed. qꝺ iurans ſeruare cōſuetudines, intelligit̃ ſi erūt iuſte ⁊ laudabiles. vide Bal. in. c. j. qui feu. da. poſ. ⁊ vide qꝺ no. in. c. j. de iureiurā. in ſexto. Et vide qꝺ elegāter no. Bal. in. l. oēs populi. de iuſti. ⁊ iu. qꝺ iurās ſeruare ſtatuta, q̄ durāt durāte magiſtratu. l. fi. de penis. ſi imponit̃ pena venienti cōtra ſtatuta, nō hꝫ locū ꝯtra edicta. vbi dicit qꝺ magiſtratus tenet̃ ſequi ſtatutū ſiue pactū, ⁊ vide ibi Bal. ⁊ quid ſi poteſtas iurat ſeruare ſtatuta, ⁊ ſunt duo ſtatuta cōtraria. vide Albe. de roſa. in prima parte ſtatutorū in. q. xvj. vide ibi in ſequē. qōnibus, vbi pulchre loquit̃ in materia vide etiā gl. i. c. Ne dei. de ſimo. vbi Abbas iurās obedire epo, intelligit̃ ſi nō mandet aliqd cōtra regulā abb. Et vide dñicū in. c. j. de iureiur. lib. vj. ⁊ tex. c. cū iuramēto. de homici. ⁊ q̄ ibi dixi. ⁊ dic in. c. j. de his que fi. a maio. par. capi. ⁊ vide. c. pe. de iureiurādo. vbi an vetant ſtatuta edenda. ⁊ Bart. in. l. ſi ſtipulatus fuerit. §. j. de ver. obli. vide que dixi. in. d. c. pe. And. Barb.
d ¶ In bono. Adde Bar. in aut. habita. j. ne fi. pro pa. ⁊ in. l. fin. j. de non nume. pec. ⁊ Guil. de ſum. in aut. caſſa. s. de ſacroſanc. eccle. imo etiā pape cū peccato non paretur. Io. And. in. c. cum adeo. de reſc.
e ¶ Monopoliū. No. ꝙ iuramētū qꝺ ſapit monopoliū nō valet, nec arctat iurātes. ⁊ an poteſtas ex ꝓprio officio poſſit petere illa ſibi edi. vide Bar. in. l. ſub pretextu. ff. de extraordi. crimi. And. Barba.
f ¶ Excludit. vide. lxxxv. diſt. i. c. j. ⁊ ibi no. ⁊. xxij. q. iiij. c. innocēs. verſi. pe. ⁊ ibi plura de materia. d qua Bal. hic. ⁊ doc. i. c. ſi Xo. extra eo. Additio. ¶ Adde, ꝙ qui nō pñt ſoluere propter paupertatē, non eſt periurus. qꝺ qualiter procedat. vide Bal. in. c. j. ſi de feu. fue. cōtro. inter do. ⁊ vaſal. ⁊ gl. in. c. peruenit. de teſti. cog. Ioan. fran. muſ.
g ¶ Obligatoriū. Gl. in. c. ad ho. de app. gl. in. c. ex parte. de arbit. gl. in. c. j. de pac. vide gl. i. c. ex tenore. de ſen. exc. ⁊ Hoſt. in. c. paſtoralis. §. fi. de offi. dele. ꝙ iurās pere mādato iudicis, intelligit̃ de honeſto. vide gl. in. c. ij. de maio. ⁊ obe. ⁊ ibi etiam doc. vide gl. in. c. ad aures. de tēp. ordi. ⁊ etiā in. c. qꝺ ſup. de maio. ⁊ obe. tex. i. c. dilecta. e. ti. gl. etiā decre. in. c. ego. de iureiu. gl. in. c. nerui. xiij. di. i. l. eos. C. de vſur. ⁊ in. l. j. ad fi. ff. de his q ſunt ſui vel alie. iur. gl. in. c. veniēs. de iureiu. vide gl. i. c. ij. de acc. vbi dixi Bal. i. c. null⁹. de iureiurā. And. Barb. ☞ Adde pro prin. queſiti huius gl. in. c. florētinū. ⁊ ibi plene Car. exami. hunc articu. lxxxv. diſt. ⁊ in. c. Inn. xxij. q. iiij. qui tenent idem qꝺ iſte hic. cōtra quos tenuit Roma. ſing. cccccij. inci. quid ſi vnus iura. per tex. in. l. fi. ff. ad municip. ⁊ vide Cano. in. c. cum inter. de renuntia. ⁊ Spe. in tit. de leg. §. nunc oſtendendum. in fi.
h ¶ Veniale. Adde Bal. in. c. j. §. Item ſacramenta. in titu. de pace. iura firman. ⁊ no. xxxv. diſt. c. j.
Additio. Adde Inno. in. c. qualiter. el. j. in gl. in verbo. occultis. de accu. Ioan. Fran.
i ¶ Reddi. Facit ad. q. Bal. in materia ſtatutorum. de qua in. l. mācipia. j. de ſeruis fugi. ⁊ hic vide Bar. poſt gl. in. l. j. in fi. prin. ff. quo. bono. ⁊ in rub. ff. ſol. ma. ⁊ ibi etiam per alios.
k ¶ Tolleratur. Not. pro ſaluando libel. vide text. in. c. j. de re. ſpo. ⁊ que ibi dixi. vide tex. in. l. etiam. j. de iure do.
l ¶ Tutor. Vid Bal. i. l. j. j. qñ fiſ. vel pma. ⁊ i. l. ſub ptex. j. de her. act.
m ¶ Cōpromiſſo. Adde Bal. in. l. ancille. j. de fur. in. j. co. verſ. ſtatutū dictat: ꝙ oīs cauſa cōpromittat̃. debet intelligi de. q. facti, nō iuris. ſed ſi mixta eſſet queſtio iuris ⁊ facti, bene cōpromitteret̃. ⁊ no. hic qꝺ arbiter incidenter cognoſcit, de quo alias nō cognoſceret. adde. c. pe. de reſti. in integ. ⁊ in. l. fi. s. vbi ⁊ apud quē in integ. reſti. poſt. ⁊ eſt ſingulariter nota. ſecundum Ange. in. l. iij. s. de iudi.
n ¶ Cōpromitti. Vide p Moder. i. l. j. in fi. a qui. ap. nō licet. vbi alle.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in talib⁹ dubijs, qđ arbiter inter partes declarat. ¶ Pōt ergo ſaluari iſta prima lec. qđ hic nō fuit cōpromiſſum ſup potentia, ſed ſuper valentia, an valeat iuramētū necne, an etiā in cauſis facti poſſit non valere, q: non iuratum, vt delatū, vnde propter factū implicitū tenet cōpromiſſum. ⁊ ſic ſaluant gl. ⁊ alie due lec. de ſe patēt. ¶ Vel dic ꝙ valet cōpromiſſum propter penā. nā ſtatutis legibus poteſt per hominem in penam deduci contra tranſgreſſorem. ff. de ver. ob. l. ex ea parte. §. j. ¶ Ex pdictis not. quod licet nō poſſit cōpromitti
a totaliter cauſa liberalis, tamen poteſt cōpromitti articulus [a] in ea emergens: puta an valeat iuramētum. qđ eſt no. ⁊ ſic reſpondet ad l. non diſtinguemus. §. de liberali. ff. de arbit. ¶ Et alie due lect. patent de ſe, ⁊ habemus p Guiliel. ff. de mino. l. ſi ex cauſa. §. nūc vidēdum. adde. l. qui hominem. §. ſi gener. ff. de ſol.

¶ Lex ſeptima.

NEc filius. ¶ Filius nō pōt deferre ſacramentū in cauſa patris, niſi habeat mādatum, vel pater ratificet. h. d. ⁊ idē in alia quacunq; coniuncta perſona. ¶ No. quod dicitur fieri extra mādatū, quod fit abſq; mandato.

1 ☞ Actio in factum datur ex iuramento delato actori ⁊ preſtito.
2 An autem oriatur actio iudicati ex ſententia?
3 Actio in factum, an oriatur ex ſententia ſuper libello inepto?

¶ Lex octaua.

1 ACtori. ¶ Ex iuramēto naſcitur actio in factum ad inſtar iudicati. h. d. ¶ † No. duo. Primo, qđ ex iuramento delato actori ⁊ preſtito vel remiſſo oritur actio in factū. ¶ Scđo no. ſecūdū glo. ꝙ ex ſentē
b tia condēnatoria oritur actio [b] in factum. ſm alios vero non oritur actio in factū, ſed ei ſimilis. ſ. actio iudicati. Eſt autē ſimilitudo in executione parata: ⁊ credo ꝙ in tempore qđ dat iudicatis, vel forte eſt decem dierū, vt. ff. de conſti. pe. l. promiſſor. ¶ Oppo. ⁊ videt ꝙ ex iuramēto nō oriatur actio in factum, ſed actio iuxta ſpeciē preambuli cōtractus. vt. ff. eo. l. ſi duo patroni. §. ſi qs. Reſpon. glo. qđ aut eſt iuratū formiter. i. expreſſa cauſa per ſe, vel per relationē ad acta, ⁊ tūc oritur actio formis. i. vtilis. que ex virtute illi⁹ cauſe eſſet directa. Ideo autē eſt vtilis: q: orit ex preſumptione veritatis, aut eſt iuratū informiter id eſt, nō applicata cauſa ipſi iuramento, puta iuro mihi deberi, ⁊ nō dico ex qua cauſa: tunc oritur actio gnālis, que nō habet ſpecificū nomen, ⁊ vocatur in factum, ⁊ ita loquitur hic, q: hanc actionem cognoſcimus per genus. hoc verum, qñ iuratur in perſonali: ſed quando iuratur in reali, ibi non requiritur ſpecificatio cauſe: q: cauſa eſt vniformis, vt in rei ven. vt. ff. eo. l. nā ⁊ poſtea. §. fin. Quid ergo in hypothecaria q̄, poteſt oriri ex radice, ⁊ difformi, ⁊ ideo requiritur cauſe expreſſio? Dicūt doct. quod idē qđ in perſonali. tu conſidera modū agēdi, aut enim iuramentum petitur exequi, ⁊ agitur actiōe in factū, vel officio iudicis, ſicut in ſententia, vt. ff. de iudi. l. ſi pretor. in fi. aut ex eo petitur reū cōdēnari: ⁊ tūc aut eſt iuratū formiter formalitate cauſali, ⁊ agit vtili ex ea cā: q: ex pſumptiōe agit. aut informiter: ⁊ agitur actione in factum, loquor in pſonali: in qualibet autē reali dic vt in. d. l. nam ⁊ poſtea. §. fina. ¶ Tertio modo poteſt agi vel proſequi ſup notoria actione, ⁊ tūc
c illa eſt directa vt prius, quia nō eſt facta nouatio. [c] Sed iſte mod⁹ agēdi nō habet executionē paratam. facit quod no. in. l. duobus. ff.
2 de excep. rei iudi. ¶ † Deinceps opp. dicitur hic ꝙ ex ſentētia oritur actio in factum. contra, imo oritur actio iudicati: vt. d. l. ſi pretor. in fi. ⁊. l. miles. de re iud. Sol. vltramontani dicunt ⁊ concedūt quod iſta actio iudicati eſt actio nominata, ⁊ ideo ceſſat actio ĩ factū innominata. Non ob. litera. q: non dicit quod ſit eadem actio. ſed ſimilis, ⁊ ad inſtar iudicati. ſecundū vltramontanos, hoc enim videtur tenere Bart. p aliquas alias leges in dicta. l. miles. in fin. Breuiter opi. gl. eſt approbata cōmuniter per omnes doc. ⁊ maxime per canoniſtas in. c. vlt. de appel. in cle. ⁊ probat in. l. ne in arbitris. ⁊. l. cū antea. ſ. de arb. de hoc no. infra de bo. que lib. l. cum nō ſolū. §. neceſſitate. ⁊. ſ. de iud. l. j. ¶ Et ergo dico ꝙ iſta dictio iudicati, non eſt titulus actionis, ſed cauſe. vnde actio in factū iudicati. i. quia iudicati, vnde iſtud iudicati, eſt adiectio, nō nomē actionis: ſicut dicim⁹ in actione de peculio, ⁊ ratio eſt q: omnis ſentētia eſt decretū pretoris. ff. de officio. procon. l. nec quicquā. §. vbi decretū. ⁊ ex decreto pretoris naſcitur actio in factū. ¶ Sed quomodo formatur ſententia interlocutoria ſup executione? gl. dicit quod Iudex debet dicere, ita declaramus iudicamus, ⁊ exequēdo demādamus exequi. iſta eſt gl. no. ĩ. de ſen. q̄ ſine cer. quanti. l. j. in. iiij. lec. Quid ſi eſt ſentētia declaratoria aliquid deberi, tamen Iudex nō cōdēnat aliter, ſed ſolum declarat? dic idē quod tacite videtur condēnare: vt. l. quid tamen. §. j. ff. de arb. facit. l. ſed ſi poſſeſſori. §. j. ff. de iureiu. ⁊ vide vnum ſingulare dictum in. c. auditor. de reſcript, in clemē. circa princip. ſic ergo cōcluſiue patet declarationem haberi pro cōdemnatiōe, quod
3 tene menti. ¶ † Quero nunqd ex ſententia [d] ſuper libello inepto
d oriatur actio in factū, vel ſit nulla [e] ipſo iure? breuiter dicit gloſſ.
e quod ſentētia eſt ipſo iure nulla, nec oritur actio in factum: vel officium iudicis. ita dicit gl. fin. que nō eſt alibi in mūdo. in inſtitu. de ob. in princip. gl. que incipit iſtud. Itē iſta verba formiter ⁊ informiter faciunt ad appellationes: q: cum appellatur ab interlocutoria, debet appellari formiter: id eſt cū expreſſione cauſe. in diffinitiua v̄o ſufficit dicere appello. ⁊ ſi exprimit vnā cauſam in diffinitiua, poteſt pſequi omnes. de appel. l. ſcio. ⁊. l. appellanti. §. non ſolet. a

¶ Lex nona.

DElata. ¶ Re⁹ cui iuramētum defertur, tenet iurare, aut referre, vel ſoluere. h. d. vel ſic. Semper ille q infert aliqd in alterū, tenetur facere prius ex parte ſua qđ ſibi incūbit. ff. eo. l. ſi non fuerit. De hoc dicā. ĩ. eo. l. generaliter.

¶ Lex decima.

IN actione. ¶ Etiam in actiōe depoſiti poteſt deferri ſacramētū. h. d.

1 ☞ Factum ſuum quando quis poſſit reuocare, ⁊ de eo penitere?
2 Sententia que diffinit vnū articulum, poteſt largo modo dici diffinitiua.

¶ Lex vndecima.

SI quis iuſiurandum. b ¶ Iuramentū delatum poteſt reuocari antequā ſit iuratum vel pronuntiatū ⁊ reuocatum ⁊ nō poteſt ite-
1 rato deferri. h. d. nota. l. ¶ † Nota ex hac. l. qđ factum ſuum ex quo nondum eſt perfecte ius queſitum alteri, ⁊ ſic re integra, poteſt qs reuocare, ⁊ ſic penitere. tamen ſuper iſta penitētia poſtea nō poteſt variare. ⁊ ſic nota qđ variatio nō admittitur. hoc brocardū plene expeditur per Dyn. Old. ⁊ Barth. in. l. de reb⁹. ff. re. amo. ¶ Deinde nota ꝙ illud qđ eſt lici-
f tum reuocare [f] ante ſententiam: eſt licitū reuocare appellatione pēdēte: vt patet a cōtrario ſenſu. ibi: prouocatiōe, ⁊ ibi habes gl. no. ff. de
g appel. l. creditor. §. iuſſus. [g] ¶ Vltimo not. qđ poſt ſententiam diffinitiuā poteſt iurari, ſi nō ſit iuramētum reuocatum. ¶ Opp. ad hoc. ĩ. eo. l. generaliter. Solu. hic loquitur in diffinitiua alicuius articuli: que magis proprie dicit interlocutoria ſm Pet. ⁊ glo. dicit ꝙ iſta lex corrigit per. l. cōtrariā. Petr. dicit ꝙ etiā poſt ſententiam poteſt iurari, dummodo inconcuſſe ...

Ang. ꝙ a ſententia arbitri electi ſuper aliquo incidēti, vel emergēti poteſt appellari, licet ſuper cauſa principali nō poſſit. ibi vide. ¶ Adde Lāfran. oria. in. c. quoniam contra falſam. §. recuſationes. numero. 4. verſic. circa predicta. ⁊ quod ibi not. in apoſtil. in verſic. app. de proba. ⁊ do. Feli. in. c. fin. col. iij. circa princi. extra de re iud.

Celſus.
¶ Articul⁹. No. mirabile, quod licet cauſa liberalis totaliter compromitti nō poſſit, tamen poteſt in cōſequētiam. ⁊ vide quod ſingu. dicit Bald. in. l. j. de cōfeſſ. in. x. co. ⁊ in aut. ei qui. ĩ. de bo. autho. iudi. poſſi. ⁊ in. l. j. ĩ. de lati. liber. tollē. ⁊ qđ ibi notat. And. Barba.
Additio. ¶ Tu vide quod cōtra hoc facit, quod idem Bal. not. ĩ. quādo fiſ. vel priua. l. ij. verſi. quid ergo ſi veniat aduerſarius. vbi dicit idē eſſe de iſta emergenti, quod eſt de princ. Ioā. fran. muſap.
¶ Oritur actio. An ex ſententia ficta oriat actio iudicati: vid tex. fin. quem Barto. non conſiderauit in. l. cum quaſi. §. ſi plures. ff. de fideicommiſ. liber. ſecundum Ang. ibi. quod perpetuo tene menti. And. Barb.
Additio.
¶ Per hoc qđ dicitur, vel per relationez ad acta, poteſt dici ꝙ q: in appellatiōe debet exprimi cauſa grauaminis: ſufficit ſi appellans retulit ſe ad acta. quod no. ad hoc. l. aſſe toto. ff. de heredi. inſti. ⁊ ad hoc facit quod no. Bal. in fi. ius legis dicit. Io. Fran. Muſap.
c ¶ Nouatio. Vide not. in. l. j. ſ. de iudi. ⁊ in. l. j. ĩ. ſi plu. vna ſen.
d ¶ Sētētia. Intellige ſi ineptitudo eſt expreſſa in libello. ſec⁹ ſi tacite libellus eſt ineptus: q: valet ſententia ſm Bal. in. l. certa ratione. quando prouo. nō eſt neceſ. in. l. ij. ĩ. de re iud. ⁊ habes gl. quā hic alleg. Bal. etiā ad idem. Anto. de But. in. c. examinata. extra de iudi. ⁊ vide Bal. in. l. ex hoc iure. in vltima. col. ⁊ in. l. ius plurib⁹. ⁊ in l. ij. in. xiiij. q. ff. de inſti. ⁊ iure. ⁊ in. l. fi. in prin. e. tit. facit qđ no. Bal. in. l. fi. ĩ. communia de leg. ⁊ Lud. Roma. in. l. ſi Titi⁹ ⁊ Sei⁹. ff. de verb. ob. qui ſequitur illam glo.
e ¶ Nulla. Not. ſing. gl. ꝙ ſententia lata ſuper libello inepto eſt inualida. vide qđ no. Bal. in. l. j. ff. de iuriſ. om. iud. Lud. Roma. in conſi. lxxvij. in ordine meo. pro illa gl. vbi alleg. optima iura. inci. Viſo q̄ſtionis themate. And. Barb.
f ¶ Reuocare. Not. qđ illud qđ eſt reuocabile ante ſententiā, pōt reuocari app. pen. ⁊ ſic limitat regula nihil no. app. pen. tu vide Bald. in. l. ſi quis filio. §. ꝙ ſi qs. ff. de iniuſt. teſta. vbi dat alias not. limita. ⁊ in capit. j. §. Sancimus. in titu. quo tem. mi. inueſt. pe. de. vbi etiā limita. Ange. in. l. furti. ff. de infami. ⁊ que not. in dicto. §. ſancimus Andrea.
g ¶ §. iuſſus. Adde. l. poſtq̄. §. Imperator. ff. vt le. no. ca.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

a ¶ Snia.Adde Bal.in.l.ante.ſ.quo ap.nõ reci.⁊ glo.ſ.l.proxi.⁊ ibi Bal.in fi.prin.Fallit niſi diffiniret articulũ ſubſtãtialẽ.vt in.l.j.ſ.qñ prouo.non eſt ne.⁊ Bal.in.l.j.in fi.ff.de iur.om.iud.

b ¶ Iudicis.Adde Bal.in.l.ante.in fi.ſ.quo.ap.non re.

c ¶ Intricata.No.l.intricatã.an autẽ ſit in iure loquens de re intricata,vide tex.elegãtem in.l.ſumma cum ratione.ff.de pac.vbi tex.intricatus ⁊c.facit qd no.i.l.emptor.§.Luciꝰ.ff.d pac.adeo ꝙ qs excuſatur i facto ꝓprio intricato.And.Barb.

d ¶ Moriebatur.Adde Bal.in.l.in bone fidei i vl.col.ſ.e.⁊ in.l.ij.in princ.ff.de condi.indebit.

e ¶ Non tranſeat.ad heredẽ.Adde hunc articulum cum ſe.late diſcuſſum ⁊ deciſum ꝑ me.ſ.eodẽ.l.j.in apoſt.in verſicul.heres.poſt dom.Alex.Celſus.

f ¶ Ergo de his.In hoc princ.hic dixit Ang.quod poſt didicita teſtificata põt peti deferri iuramẽtũ poſt cõcluſum in cauſa : non quia non poſſunt fieri niſi alle.iuris.in auſ.Iubemꝰ.de iudi.vide qd not.in.c.cum Io.ere.de fi.inſtru.Sed iudex ex officio bene poteſt repetere teſtes nõ ad petitionẽ partis,vt eſt gl.in.c.In preſentia ver.verbum dubium.ad fi.gl.de proba.et in.c.cũ clamor.de teſti.§.qr vero.in auſ.de teſti.⁊ hic adde ad Ang.ſz Bal.in.l.fin.ſ.de acc.tenet ꝙ poſt cõcluſum in cauſa poteſt iuramẽtum deferri ⁊ ita quidam auditor iſtis diebus pronũtiauit,ſz poſtea fuit reuocata ſentẽtia per vnũ prothonotarium delegatum in illa cauſa,vide Bart.in.l.admonẽdi.ff.de iureiur.And.Barb.

g ¶ Eccleſia.Adde gl.in.c.j.de in inte.reſt.in.vj.⁊ quod no.Bal.in.c.j.§.Itẽ ſacramenta.de pa.iu.fir.vbi alle.no.per Io.an.in.c.grauis.extra de depo.

h ¶ Ampliãda.No.ampliãdã ꝓbationẽ.an autẽ poſſit renũtiari.vide do.Io.in.l.cuſtodias.§.⁊ feriatis.de publi.iudi.And.Barb.

i ¶ Cõcluſionẽ.vide Lud.ro.in ꝯſi.ccliiij.ſm ordinẽ meũ.vbi ꝯſuluit

2 tinenti.dic vt ibi dicam.¶ † Et allegatur iſta
a gl.ꝙ ſentẽtia[a] que diffinit vnum articulũ cau
ſe,poteſt largo modo appellari diffinitiua:lz
nõ diffiniat totã cauſam.Tu dic ꝙ improprie
dicitur diffinitiua:vt nota in.l.j.§.qd in ſentẽ
tijs.ff.quãdo appel.ſit.hic econtra.ſi iudex ſo
lenniter dicit talem interloquẽdo cõdẽnamꝰ,
b iſta eſt diffinitiua,quia verbum iudicis[b] non
mutauit verbum legis.l.ſi preſes.de pen.vbi
text. vnicus.

1 ☞ Sententia poterat olim ferri ſub cõditione iuriſiurandi.
2 Iuramentum preſtandum,non tranſmittitur ad heredes.
3 Sententia ſi ſit lata ſub conditione iuriſiurandi,nõ poteſt iurari in tempore appellationis pendentis.
4 Conditio inſerta in ſentẽtia,an poſſit impleri quandocunq;?

¶ Lex duodecima.

GEneraliter. ¶ Iſta eſt nota
bilis lex ⁊ ita vtilis,ſicut eſt in iſto
quarto libr.Et nota ad euidẽtiã ꝑ
ſumma ⁊ intellectu huiꝰ.l.ꝑmitte glo.q̃ eſt in
ea.l.§.his de p̃ſentibꝰ.in gl.j.Et dicit Pet.ꝙ
c iſta lex eſt intricata,[c] tamen eã notabil'r extri
cabo.¶ Principiũ huiꝰ.l.hoc intendit.Iura
mentum ad deciſionem litis delatũ a parte,
vel in defectum probationis delatũ a iudice,
ante ſententiã diffinitiuam vel in ipſa ſenten
tia eſt preſtandum.h.d.vſq; ad.§.ſed iuramẽ
to.⁊ iſta prima pars loquitur de tempore iu
ramẽti preſtãdi.Et diuiditur in partes duas.
in prima ponitur lex motiua,in ſecunda ſtatu
tũ.Scda ibi omne.¶ Caſus in terminis.Con
tingebat olim quod delato ſacramẽto Iudex
pronuntiabat ſub cõditione ſi iuratur,ab hac
ſententia appellabam appellatiõe pend.olim
nõ poterat iurari:quia nõ poterat aliquid in
nouari.⁊ ideo ſepe veniebat qd interim mo
riebatur is cui delatum erat iuramentum.et
qr nec heres poterat iurare,cõtingebat ꝙ de
ficiebat ꝓbatio:⁊ lis remanebat indeciſa.Et
ideo ſtatuit Imperator quod ante ſententiã
iuretur,vel in ipſa ſentẽtia,ſeu parũ poſt.nec
impeditur per appella.quando incõtinẽti iu
ratur.h.d.nota.ſecũdũ Pe.Cy.⁊ Bar.quãq̃
gl.ſentiat cõtra.ꝙ pendente tempore appella
tio.vel appellatiõe pẽdente,iſta innouatio nõ
poſſit fieri.Nõ obſtat.l.precedens ſi quis iuſiu
ran.in fi.que hoc permittit a contrario ſenſu:
qr illa corrigitur ꝑ iſtã ſecundũ glo.quod non
placet Pet.quia tex.in fin.huiꝰ legis dicit ꝙ
hec lex non venit ad correctionem aliarũ,ſed
ad ſuppletionem ⁊ intellectum.ſed ſuper hoc
cogita.¶ In tex.ibi.offeruntur.⁊ duo ſunt.ſ.
iudiciale neceſſariũ ⁊ voluntariũ.⁊ qñq; defe
ratur de lite,non tamẽ defertur in lite,id eſt
in iudicio.¶ Ibi.increbuit.id eſt in cõſuetudi
nem deductum eſt.¶ Subtrahãtur,i.moriã
tur coacti cauſatiue.iſtud expecta.valde viget
1 pro gl.¶ † No.ꝙ olim erat licitum ferre ſentẽ
tiam ſub conditione iuriſiu.⁊ ſic pronũtiabat
prius quã probaretur,tamẽ nõ propter ea di
cebatur ordo peruerti,qr iſta eſt conditio in
trinſeca,per quã iuſtificabatur pronũtiatũ vt
2 ſ.de ſentẽ.l.cũ iudex.¶ † Secundo no.ꝙ ſi is
d qui debebat iurare interim moriebatur,[d] iſtud iuramentũ nõ trãſ
mittebatur ad heredem.ratio qr ſepe legali ſuccedit illegalis ⁊ bo
no malus.vnde non eſt eadem ratio ⁊ cõditio perſonarũ.ad hoc.ff.
de cur.fu.l.cuius bonis.in ratione ſui.vnde dicit Inn.ꝙ iuramẽtũ
ex parte iurantis eſt perſonale:qr reatus periurij nõ tranſit ad he
redem.extra de iureiu.c.veritatis.⁊ not.in.c.vlti.de for.cõpe.lib.vj.
¶ Sed hic eſt aduertẽdum,ꝙ lex noſtra loquitur in iuramẽto pre
ſtando in vim conditionis.Inn.loquitur in preſtito.Vbi dicas,qd
e licet reatus periurij nõ trãſeat ad heredẽ,[e] tamen alij effectus pu
ta robur contractus,vel litis deciſio tranſit ad heredem:vt no.in.c.
f ij.de pact.li.vj.in nouel.¶ Quid ergo de his[f] q heredẽ nõ habet,
vt eſt vniuerſitas:qr ille qui nõ poteſt mori nõ habet heredẽ:vt no.
ff.ſi quis ius di.nõ ob.l.j.in fi.¶ Pone enim quod peruſina ciuitas
facit aliquẽ contractũ:⁊ ſyndicus habet mandatum ad contrahen
dum cũ iuramento,⁊ iurat,quid operatur iſtud iuramentum,nam
ciuitas animam nõ habet:vt no.Inn.in.c.graue.de ſen.excõ.⁊ na
turaliter patet.Rñ.aut loquimur quo ad reatum periurij:⁊ tũc nõ
obligantur niſi iurantes ⁊ mãdantes,aut loqueris quo ad recte eſſe
contractũ:⁊ dico ꝙ iſtud iuramentũ facit rempublicam haberi lo
co maioris,vt nõ reſtituatur in integrũ,ſicut dicimus in minore iu
rante.⁊ iſta fuit ſententia Ray.in ſumma decretalium in hoc tit.⁊
facit.c.p̃ſentiũ.de teſti.li.vj.vnde quantũ ad firmandũ actum,idem
g dicas in ciuitate,ꝙ in minore.In eccleſia[g] autẽ per nullũ iuramẽ
tum poteſt fieri nõ habeat loco minoris ⁊ iſtud eſt fauore eccleſie.
¶ Tertio no.ꝙ per appellationẽ ſuſpenditur ꝓnuntiatũ.¶ Quar
to no.ꝙ nõ eſt impediẽda via ꝓbationis,nec arctanda,ſed amplia
h da[h].facit ad no.in authẽ.vt ma.cred.⁊ debi.§.qr vo.¶ Quinto no.
ſecundum vnum modũ loquendi,ꝙ iuramentũ iudiciale poteſt de
ferri in prin.li.Itẽ in medio,⁊ in fin.neceſſarium autẽ in medio ⁊ in
i fi.⁊ ſic hic eſt caſus,ꝙ vſq; ad cõcluſionẽ[i] cauſe poteſt deferri iura
3 mentũ in defectum probationis.¶ † Vltimo no.ſecũdum gl.quod
ſententia lata ſub conditione iuriſiur.non poteſt iurari tẽpore app.
pend.ſed ſi ſententia tranſit in rem iudicatam,poſſet iurari.ſic intel
ligitur.l.cũ iudex.de ſen.Pe.dicit vt dixi ꝙ poteſt iurari,dũmodo
incontinenti.ſequendo hãc lec.Pet.dicit vt dixi.¶ Op.ap.pend.
poteſt innouari corã iudice a quo vel per ipſum iudicẽ a quo.rñ.
nil no.ap.pen.l.j.Nã per app.receſſum eſt ab ipſa iuriſdictiõe,⁊ re
dactus eſt ad inſtar priuati,vt.l.pe.ff.iu.ſol.Sol.verũ eſt,quod
poteſt innouari niſi circa probationes:qr ſunt de natura ap.vel q
iſtud iuramẽtum traheretur ad diẽ delationis.Ita oportet dicere
ſi vis ſaluare Pet.Sed ad hanc obiectionem de incompetẽtia iudi
4 cis,non eſt reſponſum.¶ † Opp.ꝙ cõditio inſerta in ſentẽtia poſ
ſit impleri quandocũq;:vt.l.j.§.biduum.ff.quãdo ap.ſit.Sol.ille.§.
intelligitur de conditione de preterito,que nõ ſuſpendit contractũ
futuri temporis:qui cõtractus nõ pertinet ad iudicem,vt.ff.de vſu
ris.l.j.§.j.¶ Vltimo not.ſacramentũ quandoq; equiparari proba
tioni,quandoq; veritati,quandoq; lit.conteſta.quod dic,vt dicitur
in gl.¶ Itẽ dicit hic gl.ꝙ quelibet interlocutoria poteſt dici diffi
nitiua ſui articuli.tu dic:vt dixi.ſ.l.proxi.

1 ☞ Preciſe hoc verbum quid importet?
2 Iuramenti delatio nõ cõcludit parti,niſi ſit approbata per iudicẽ.
3 Contumax in vno capitulo nõ habetur ꝑ confeſſo in alio capitulo.
4 Contumax nõ habetur pro confeſſo ipſo iure.
5 Cauſa nõ allegata in cauſa principali,poteſt allegari in cauſa appellatiõis.q̃ ſit ratio ꝙ in appel.de diffinitiua diſcutiat̃ grauamẽ
6 interlocutorie,⁊ quod ante diffinitiuã non poſſit appel.
7 Iudex non preſumitur errare:qr preſumitur pro ſententia.
8 Victor in prima cauſa poſtea victus in cauſa appellatiõis:an debeat condemnari in expenſis?
9 Appellatum ſi eſt ab interlocutoria,⁊ poſtea appellatur a diffinitiua,an appellatio a diffinitiua abſorbeat appellationem ab interlocutoria?
10 Que ſint cauſe iuſte non iurandi?

§.Sed iuramẽto. ¶ Iuramento preſtito eſt ſtã
dum precedente legitima dela
tione.ſi autem nõ eſt preſtitum,ſed recuſatum,ſi quidẽ ab eo cui re
fertur,habetur pro conuicto,⁊ nõ appellatur.Si autẽ ab eo cui de
fertur:poteſt per iudicẽ haberi pro conuicto:⁊ contra eum pronũ
tiari diffinitiue,ſi iuramentũ reſpicit totã cauſam,vel interlocuto
rie ſuper aliquod capitulũ,tamen ſi credit ſe grauatum,poterit ap
pellare,⁊ iuſtificare ap.h.d.no.vſq; ad.§.his de p̃ſentibꝰ.¶ Et iſte
§.cõtinuatur ad precedẽtia hoc ordine.ſ.in princi.poſuit ſtatutum
ſuũ circa tp̃s,hic annumerat ꝑſonas,⁊ vbi iuratur nõ eſt diſtinctio
perſonarũ.Sed vbi recuſat̃,fit diſtinctio:qr recuſans relatũ nõ ap
pellat,ſz recuſans delatũ appellat,⁊ ideo dz poſtea iuſtificare app.
1 ⁊ ſic caſus i terminis i ſcriptis p̃ſtet̃,⁊ ei ſtabit̃.¶ † Preciſe.ex hoc
verbo apparet ꝙ nõ põt cogi vt iuret.hoc fallit vbi agit̃ de crimine,
vt.l.Marcellus.in fi.ff.re.amo.⁊ dic vt ibi.¶ No.prio circa ap.an
ſit permiſſa vel nõ,diſtingue perſonas.vt.ſ.dixi.¶ Secundo no.cũ
appellatur,que ſint partes appellantis.¶ Tertio no.q̃ ſint partes
iudicis

iudicis app. Sed vlteri⁹ ꝓ habēda vtilitate ⁊ veritate ꝑfecta iſtius
2 §. ſic notabitis. ¶ † No. ſup verbo approbatum, quod delatio iura-
menti non concludit parti, niſi ſit approbata per iudicē. Idē in po-
ſitionibus, q2 non dicitur facta poſitio parti, antequam Judex ad-
mittat eā, ⁊ approbet. ⁊ ideo in actis fit mentio qualiter Judex ad-
mittit poſitiones: vt no. in. c. cū contingat. extra de offi. deleg. Idē
de interrogatorijs teſtiū. Nam ad iudicem pertinet purgare ſuper-
flua, ⁊ admittere reliqua, ⁊ tūc fiunt de actis nō ante. vt in. c. preſen-
3 tium. de teſt. lib. vj. ¶ † Deinde no. ſup verbo cauſa[a] vel capitulum.
a ꝙ contumax in vno capitulo, non habeť ꝓ confeſſo ſuper alio. ⁊ idē
dicemus in contumacia nō venientis, quia citatus ſuper vno, nō eſt
contumax in alio, vt no. in. c. conſuluit. de offi. dele. per Inn. ¶ Itē
no. capitulum vocari mēbrum litis, id eſt, articulus vel poſitionem.
vnde ſi terminus alicui dať ad capitulādum, intelligitur datus ad
ponendum ⁊ articulandū. Eſt aūt articulus pars intentionis, cō-
tinēs id qđ actor vel reus intēdit, vt no. in. c. preſentiū. de teſti. li. vj.
¶ Poſitio aūt eſt pars intētionis, cōtinēs id ſuper quo pars pe-
tit ab aduerſario reſpōderi, ⁊ ideo terminus ad ponēdū nō includiť
ad articulādū, nec ecōtra, q2 ſunt diuerſa. vt in. c. ſepe. §. ⁊ q2 poſitio-
4 nes. de ver. ſig. in cle. ¶ † Itē no. in verbo eſtimauerit, ꝙ contumax
b non habeť pro cōfeſſo ipſo iure[b] ſed hoc eſt in arbitrio ⁊ in declara
tione iudicis. Nā ad iudices pertinet cauſam eſtimare, qđ eñ nō eſt
vniforme, poteſt eſſe iuſtū, ⁊ iuſtū vnde dʒ per iudicez declarari, vt
5 ff. de iu. fiſ. l. eius q delatorē. ⁊ ibi tʒ Bar. ⁊. ff. e. l. manifeſte. ¶ † Itē
no. in verbo non audeat, ꝙ cā non allegata in cauſa principali, pōt
in cauſa ap. intentari etiā contra grauamen illatum per interlocuto-
toriā. Nō ob. c. appell. iti. de app. in cle. q2 illud intelligiť vbi directe
appellať ab interlocutoria, vel a grauamine. ſec⁹ vbi directo appel-
lando a diffinitiua in qua appel. a diffinitiua diſcutiť de grauami-
ne antecedēti, vt hic expreſſe patet. ⁊ no. in. c. qđ ad cōſultationē. de
6 re iudi. per Inn. qđ eſt not. dignū. ¶ † Item no. in verbo in vltima
c prouocatione, ꝙ hec litera hoc intēdit: ꝙ in ap.[c] a diffinitiua diſcu-
tiať grauamē interlocutorie. ⁊ ꝙ ante diffinitiuā nō poſſit appella-
ri. ⁊ eſt ratio, q2 curſus cauſe. i. proceſſus, non impeditur per graua
men illatum, q2 tempus ap. propter grauamē incipit a diffinitiua.
Interim ergo nō diciť innouari contra ap. vel contra tempus ap.
q2 dies ap. nondū venit, propterea non dʒ ſuſpendi principale per
acceſſoriū. ¶ Sed qd ſi eſt talis interlocutoria a qua poſſit appella
ri, ⁊ eſt appellatū: Reſpon. aut contradictio eſt in proceſſibus iudi
cij circa ſubſtantialia cauſe, ⁊ dʒ Judex a quo, ſuperſedere de man-
dato legis vt. ff. de mino. l. intra vtile. aut nō implicauit ꝯtradictio-
nem in negotio principali, ⁊ tunc aut Judex a quo, vult procedere
ad actū irreuocabilē, puta ad torturā, ⁊ nō pōt. j. de app. l. ſi qs pro
uocatione. aut reuocabilē, ⁊ pōt, donec ſit ſibi inhibitū a iudice ad
7 quē: vt in. c. nō ſolū. de app. li. vj. ¶ † Itē no. in verbo emēdare. qđ
Judex nō preſumiť errare: q2 preſumiť pro ſententia, vt. l. ſi bonā. j.
de admi. tuto. ⁊ de vſur. l. herennius. §. j. tamē ſi iudici ad quem con-
d ſtat de errore, debet emendare: aſſignare tamen debet cauſam[d] quā
emendat ſecūdū Jac. de are. ¶ Deinde no. in verbo iniuſti diſpen-
8 dij. ꝙ ſententia emendata nō parit diſpendiū. ¶ † Querit tamen gl.
de expenſis. nūquid victor in prima cā victus poſtea in cauſa appel.
condēnetur in expenſis: ⁊ ſentit gl. ꝙ neuter cōdēnetur. q2 victoria
cōpenſatur cum victoria. Sed Joā. an. dicit ꝙ ſi ſuccubuit ex nouis
probationibus, excuſatur: ſecus ſi ex antiquis. vt in. c. ignorantia. de
e re. in. lib. vj. Inn.[e] dicit in. c. ſepe. de app. ꝙ cōdemnatur indiſtincte.
f Tu dic relinqui arbitrio iudicis, nam in eius eſt arbitrio eſtimare[f]
an habuit iuſtā cauſam litigandi necne: vt. ṡ. de iudi. l. properandū.
§. ſin autem. adde quod pro ſententia preſumiť: vt. ff. de mino. l. mi-
9 nor. xxv. an. ex aſpectu. ¶ † Modo reuoco in dubiū, ſi eſt appella-
tum ab interlocutoria, ⁊ poſtea appellatur a diffinitiua: vtrū appe.
g a diffinitiua abſorbeat ⁊ cōfundat[g] app. ab interlocutoria: ⁊ dic qđ
h non, vt no. in. c. j. de do. ⁊ contu. in cle. ⁊ poſſunt etiā app. geminare.[h]
vt de app. c. dilecte. per Inn. ⁊. c. bone. per Joan. and. Eligere tamē
10 geminator debet, † quam proſequatur. l. cum procu. de no. ope. nun.
per Bar. ¶ Reuoco in dubium, que ſunt iuſte cauſe recuſandi iu-
i ramētū,[i] vel non reſpondendi, vel euitādi penā quādo fiunt confeſ-
ſiones: Reſpō. ſi perſona nō eſt legitima: vt. ff. eo. l. tutor. §. j. ſi libel-
lus eſt inept⁹. eo. tit. l. ſi duo patroni. ſi dilatio eſt incerta eo. ti. l. iuſ-
iuran. §. ſi de qualitate. ſi obſtat aliqua exceptio ad proceſſum cauſe.
eo. ti. l. nā ⁊ poſtea. in prin. ſi eſt preſcriptū liti, vel iudicio. vt. j. de nō
nu. pe. l. in cōtractibus. §. illo. Si delatio eſt captioſa. eo. ti. l. qui iu-
raſſe. §. ſi pater. Si iurās poſſet cōuinci ab alio de periculo. eo. tit. l.
alias. ſi neſcit factum, vt. l. Marcellus. ff. re. amo. hic non ſunt alia.

1 Juramentum delatū domino per procuratorem preſtari nō po-
teſt de iure ciuili, etiam ſi habet ſpeciale mandatum.
2 Quando aliquid fit inter abſentes, pars admoneri debet vt aſſiſtat
facto, ſi vult,
3 Abſens habetur pro confeſſo, ſicut preſens monitus.
4 Expēſe per quē fieri debeant, ſi eſt queſtio, cōmittiť officio iudicis.

ꝙ nō pōt peti deferri iuramentū poſt cōcluſum in cā. And. Barba.
a ¶ Cauſa. No. ad cle. appellāti. hic alle. ⁊ vide Bal. in. l. j. j. de ap. ⁊ in
l. per hanc. j. de temp. app.
b ¶ Ipſo iure. No. qđ contumax nō habeť pro confeſſo ipſo iure, ſed
ſtatur declarationi iudicis. vide Bar. in. l. eius qui delatorē. de iure
fiſ. et. l. manifeſte. ð iureiur. ⁊. l. ij. §. ꝙ ſi actor. ṡ. de iu-
reiur. ꝑpter calū. qđ eſt verum: niſi cōtumacia appa-
reat ex actis, vt eſt gl. ſin. in. l. pe. §. cū aūt. j. ad tre. nec ob. l. ei⁹ qui.
q2 loquiť in delicto non cōmiſſo in iudicio, ergo a cōtrario eſt ibi caſus, qđ te-
nent Mod. in. c. pe. de iur. cal. ⁊ vide Bal. in. l. j. j. ne ex delict. defun.
vbi dicit ꝙ intelligitur, ſi iudici videbitur. And. Barba.

§. Mis de preſentibus.

¶ Juramētū defertur abſenti, ⁊ debet venire
ad iudicē, vel ad eū mittere, aut mitti: ne ſub
actorū teſtificatiōe iuret, referat, vel recuſet. ⁊
que dicta ſunt de ap. inter ꝑſentes, dicunť iter
1 abſentes. h. d. no. ¶ † Not. ibi principalez qđ
iuramentū delatum domino per procurato-
k rem[k] preſtari non poteſt, ⁊ de iure ciuili, etiam
ſi haberet ſpeciale mandatum loquendo de iu
re ciuili ⁊ ratio eſt. q2 iſtud iuramentum for-
matum eſt in perſona domini. adde. l. fin. C. de
procu. ¶ Secūdo no. ibi, certis inducijs, quia
terminus qui datur abſenti, debet eſſe certus,
⁊ aſſignatur iſte terminus ꝑcu. quod faciat eū
notificare domino. qđ eſt notabile. ⁊ facit. ṡ.
2 vbi in rem actio l. ij. ¶ † Itē not. quod quan-
do inter abſentes fit aliquid, debet admoneri
pars, vt aſſiſtat facto: ſi vult. ⁊ ſi non curat aſ-
ſiſtere, valet factū ea abſente. ſecus ſi non eſſet
ſuper aſſiſtendo: vt. l. certum. §. ſi quis abſente.
ff. de confeſſis. ⁊ ideo ſi quis eſt monitus ꝙ ve
niat ad audiendum reſponſionem aduerſarij, c
perinde valet in abſentia, ſicut in preſentia. qđ
3 eſt no. ¶ † Deinde hic no. vnū, ꝙ abſens ha-
betur pro confeſſo, ſicut preſens monitus. cō-
l tra qđ obijcitur de. c. ij.[l] de confeſſi lib. vj. ⁊ de
eo quod no. Jaco. de are. ⁊ Dy. in. l. j. §. ex hoc
reſcripto. ff. de vē. inſpi. vbi omnino vide. Sed
reſponde qđ ſufficit ſi eſt preſens corā iudice
loci cognoſcētis ex cōmiſſione, ſecus ſi eſt ſim-
pliciter contumax in nō veniēdo. ⁊ ſic non ob.
⁊ adde quod no. in. l. certū. §. j. ff. de confeſſis.
4 ¶ † Deinde no. in ver. expenſis.[m] ꝙ vbi eſt q̄-
m ſtio de expēſis, quis ſcʒ faciat expēſas, cōmit-
tur. [continued below]

c ¶ In app. Tenemēti, ꝙ cauſa nō alle. in cauſa princip. poteſt alle. in
cauſa app. cōtra grauamē illatum in iterlocutoria. ⁊ eſt peregrina li
mitatio ad cle. appellāti. de app. et ad gl. in. l. minoribus. j. de his qui.
vt indi. ⁊ in. c. cordi. ⁊ in. c. vt debi-
tus. de app adde domi. de Rot. deci. vj. Inn. ⁊ ſeqť hic Ang. ⁊ di-
cit ꝙ litera iſta probat duo, videlicet ꝙ de iure ciuili quādo appella
tur ab interlocutoria non requiritur expreſſio cauſe. ſicut cū appella
tur a diffinitiua, de quo gl. dubitauit in. l. ij. in. fi. ff. de app. ſed hodie
in cōtrarium eſt factus caſus in cle. appellanti. in terris imperij ſer-
uando ius ciuile, facit. l. ait pretor. §. permittiť. de mino. ij. probat il
lud quod Bal. dicit. And. Barba.
d ¶ Cauſam. expreſſe hoc no. gl. in. c. ſicut. extra de re iudi. ⁊ ibi Doc.
e ¶ Inn. ⁊ vide Inn. in. c. ſi qđ me. cauſa. ⁊ ibi Jo. de Imo. ꝓ intelle
ctu huius vide omnino. And. Barba.
f ¶ Eſtimare. Meli⁹ probat tex. in. §. opʒ. in auť. de iud. ⁊ no. Bal. in
auť. gñaliter. ṡ. ð epi. ⁊ cle. ⁊ ī. l. j. de aduo. di. iud. ⁊ ī. l. edita. ṡ. de edē.
¶ Additio. Tu vide Spe. ī tit. de expē. ver. quidam autem. Joan.
fran. muſap.
g ¶ Confundat. Adde Ange. in. c. cū procurator. §. ſi dominus. ff. de
oper. no. nun. ⁊ gl. in gl. j. in verſi. app. de dolo ⁊ contu.
h ¶ Geminare. An appellatiōes poſſint geminari, vide plene Bal. ī
l. cū ꝓcurator. ⁊ ibi dedi remiſſiōes Bal. ꝫ opi. Bar. Andr. Barb.
i ¶ Juſte cauſe recuſandi iuramētū. Adde Fel. in. c. ī omni negotio.
col. pe. verſi. ij. modo. extra de teſti. ⁊ Bar. Sozi. in ſuo tract. fal. reg.
cciiij. Celſus.
k Procuratorē. Vide Bal. in. l. q bona. j. §. ſi alieno. ff. de dam. infe. ſʒ
aliter loquiť hic Sal. ⁊ melius quā tex. hic dicit de ſpeciali mādato.
¶ Additio. Tu vide Inn. in. c. ſi. de iur. cal. ver. indeffinite tenet
ꝫ. adde. c. vt circa. de ele. in. vj. ⁊ ibi Arch. ī gl. in ver. preſtito. ⁊ ī gl.
in ver. propriū. vbi is qui debet iurare per proprium iura. nō poteſt
iurare per procuratorem ſpeciale mandatum habentē ad illud iu-
randum ⁊c. Jo. fran. muſap.
l ¶ C. ij. No. intellectū ad. c. ij. de cōfeſſ. lib. vj. pro quo vide Bal. in. l. ij.
§. ꝙ ſi actor. ṡ. de iura. cal. Ang. hic dicit eſſe caſum ſing. ꝙ iuramētū
iudiciale nō neceſſarium pōt probari ꝑ partem aduerſam aduerſa-
rio abſente. ⁊ valet acſi aduerſari⁹ fuiſſet preſens. Itē eſt caſus hic
ſing. etiam ſecundū Ang. ꝙ dilatio facta ſuper vno articulo non fa
cit ceſſare officiū iudicis ſuper ſeparatis. ⁊ dixit in. l. ſiue pars. ṡ. de
dil. And. Barba.
m ¶ Expēſis. No. bene ꝓ intellectu. c. ij. de reſcrip. ⁊. c. cauſam. de teſti.
vbi quis remittiť ad papam, debet intelligi expenſis ſuis. c. perue-
nit. de appel. c. de priore. eodē titu. c. j. de ſecun. nup. c. ſi. de accuſa.
titur

vbi remittitur Epiſcopus ad papam. vide in.c.ij.de fal.vbi dꝫ de-
tineri donec appareat veritas.do.Petr.ibi dubitauit, ſi delegatus
poſſit illud facere,qꝛ ille tex.loquitur in ordinario. Mod.ibi dicunt
qđ ordinarius poteſt eſſe delegatus.c.licet.de offi.ord.tu pōdera qꝛ
iura predicta loquunt̃ de remiſſione, ſed nō loquuntur de detentio-
ne perſonali. tamen videtur ibi fortius,qꝛ aperta falſitate remittetur.alias nō poſſit remittere. et ibi facit cap.qm̃. de teſti.i ver.feſtines adducere. a vbi teſtes remittuntur ad papā. ⁊ nihil dicitur de expēſis.vide bal. in.c.j.de teſti. vbi dicit ꝙ teſtes ꝓducuntur a iudi-
ce ex ſuo officio,⁊ expenſe fiunt de publico.And.Barb.

titur officio iudicis.vbi cōſideratur ꝙ hic lo-
quitur de expēſis que fiūt in ipſo actu mittēdi
tabellionē.⁊ dic ꝙ has expēſas facit ille q pe-
tit hoc fieri,vt.j.de teſti.l.qm̃ liberi.⁊ no.j.l. cū
ſepe.de erog.mil.anno.li.ij. Et ideo dicebam,
cum quidā appellaſſet ad regē,⁊ petebat ſe re
mitti ad curiā regis,⁊ oportebat ꝙ remittere-
tur cū cuſtodibus,ꝙ ipſe dꝫ facere expenſas a
cuſtodibus.Quedā ſunt expēſe que veniūt ra-
tione victorie,⁊ tūc victori debēt refici.⁊ ſi fiāt
ſuper vno capitulo,reficiūtur ſtatim non expe
ctata diffinitiua ⁊ ita ſentit hic glo. Itē no ꝙ
dilatio pēdēs ſuper vno capitulo nō impedit
ꝓceſſuꝫ ſup alio diuerſo ⁊ ſeparato,nec officiū

Additio. Relatio officialis debet expectari. adde Bal.in.l. Iu-
dices.in vlt.no.j.de fide inſtru.Io.fran.muſ.

a Expenſas.No.cuius expenſis appellās debet remitti ad curiam
regis ſub cuſtodibus.vide in ſimili gl.in.c.nonnulli.in princi.de feu.
Bal.ibi dicit reſpōdiſſe iuſtitiario Apulie, ꝙ delinquēs remittiī ad
locum delicti expenſis petentis.vide ibi Hoſt.in.c.ſi. de ſequeſt.vbi
dicit,quod ſequeſtratio fit per iudicem a quo, antequam appellatio
ſit preſentata iudici ad quem.alle.iſtum tex.vide Bal.in.l. Impera-
tores.§.ſi.ff.de appel.vbi aliter loquitur.vide Doct in.d.c.ſi.⁊ in.c.
preſentium.de teſti.dixi in.c.paſtoralis.de iudi ⁊ vide pro intellectu
ca.de priore.⁊.c.peruenit.de appel.vbi remittitur ad curiam quis,vt
intelligatur cuius expenſis.And.Barba.

Adde omnino Gerar.de pe.ſan.ſin.ſuo conſil. lxxviij.inci.quādo
quis petit aliquid fieri.

b Inſinuata.Vide quod no.Imo.in.c.cum contingat.extra.eod.in
pen.char.

c Tangantur.Not.ꝙ in dubio in iuramēto intelligitur,quod ſacre
ſcrip.tangantur.⁊ vide gl.ſin.in cle.j.de here.que vult qđ vbi debent
tangi euangelia,non ſufficit tangere alia ſcri.⁊ vide qđ no.in.c.ſi.de
iura.cal.⁊ qđ.no.in.cle.j.de iureiu.And.Barba.

d Tu adde inquātū dicit,ꝙ in dubio intelligat̃ ꝙ ſacre ſcri.tāgan-
tur.tu dic hoc verū in iuramēto ſolēni ex forma iur. vel ſtatuti intro
ducto,vt plene notat iſte i rep.l.ij.char.vj.ver.ſed nuquid.ff.de iure-
iur.alle.d.Imo.in.l.ait ꝑtor.§ ſi ff.eo.ti. Fel.in.c. fraternitatis. poſt
Pan.col.ſin.ver.⁊ aduerte.extra de teſti.⁊ dixi i apo.ad.Lanfr.poſt
Bene. vadū in.c. qm̄ ꝯ falſam.§.teſtiū depoſitiones. nu.j.⁊ in ver.
tactis ſac.extra de prob.in alijs aūt itroducit cōſuetudo:vt ſufficiat
tangere aliā ſcri.qđ in.j.caſu nō ſufficeret.vt not.Ale.in.l.ait pretor.
§.ſi.de iureiuran. ⁊ Cano. in.c.vt circa.⁊ ibi gl.in verſi.corporali . de
ele.lib.vj.Cel.

e Modificari.Adde in fin.qđ not. Bal.in.l.cū falſa.ꝯ.de iur.⁊ fac.
igno.⁊ Bar.in.l.Labeo.ff.de ſup.leg.

f Sciēdū.No.negatiuā probari ꝑ inſpectionē ſcripture.vide Bar.
in.l.hi q ad ciuilia.j.de app.⁊ hic videt̃.⁊.l.in illa.ff.de ver. ob.Bal.
in.l.actor.j.de proba.Ang.in.l.ſi bine.de iniuſt.rup.teſt.vide Bar.in
conſi.incip.Martinꝰ de eugubio.⁊ vide gl.⁊Doc.in.l.iij.ꝯ.de erro.
aduo.gl.⁊ Bar.in.l.Pantonius.§.rei perduellionis.ff.de acq.here.
⁊.l.is pōt.ij.circa ſi.⁊ Flo.in.c.ij.de prob.vide qđ no.in.c.j.de cle.nō
reſi per Doct.qđ probatur ſi quis nō reſideat in beneficio,ſi diligen
ter inquireretur in loco, nec reperit̃ reſidere , facit qđ not.in.c.quo-
niā,vt lit.non conte.vide que dixi,in ca. bone.el.j.de elec.⁊ in.c. cum
eccleſia ſutrina.de cau. poſ.vide etiā ibi Bal.⁊ i.l. cū i teſtamēto.C.
de teſta. mili.in.l.ij.ꝯ.de erro.aduocat.in.c.cum contingat. de reſcri.
⁊.c.ſi.de eo qui mit.in poſſ.⁊ dicit gl.Bal.⁊ alij i.c.ſi.de cal.⁊.c.inter
dilectos.de exceſ.prela.⁊ vide elegans cōſi.Bar.inci.Martinus de
eugubio.quod eſt tertiū in ordine meo.vbi cōſuluit quomodo pro-
batur iſta negatiua.⁊ Bar.in conſi.xlj.inci.Interim in.c.j.de li.cōte.
vbi probatur negatiua per ſcripruram.c. dudū.el.ij.de elec.c.ſin.de
fal.⁊ facit.c.auditis.de in inte.reſti.vbi do.Ant.colligit ꝙ negatiua
dicit̃ probari inſpecta ſcrip. ⁊ vide Baldum,in.l.ij.ꝯ.de erro.aduo.
⁊.l.eū qui iuraſſe.§.ſi pater . de iureiu.⁊ tex.opp.l.Sempronīꝰ pro-
culo.de leg.ij. Fallit in.c.cum Io.de fid.inſtr.And.Barb.

g Reiterabilis.quis enim non preſumit̃ niſi ſemel teſtatus.⁊ vide
qđ no. Bar.⁊ Doct. in.l.ij.j.de bon.poſſ.ſm tabu.in.l.heredes pa-
lam.in princ.ff.de teſta.⁊ ꝓ eo qđ hic dicit̃,eſt tex. ⁊ ibi etiam Bal.
in ſi.⁊ gl.⁊ ibi Bar. in.l.omniū.j.de teſta.⁊ an quis preſumatur de-
ceſſiſſe inteſtatus vide Roma.in.l.ſi emancipati.j.de colla.

h ♀ Mutuū naturale quid ſit,⁊ idē quid ciuile.Et an reperiat̃,vide ſi

iudicis ꝯquieſcit. Itē no.tex.mirabilē.ibi, poſtꝙ.ꝙ aū relationē
Iudex q expectat relationē officialis,nil dꝫ ſup eo inouare,ſꝫ dꝫ ex-
pectare priꝰ referri.h ponit Bar.ff.de cōdi.⁊ demō.l. multū itereſt.

§. In omnibus.

Secūda qualitatē perſonarum Iudex cōpellit ad comparendū in
iudicio perſonaliter,vel mittit ad domū. Itē lex noua in dubio
1 nō preſumit̃ corrigere lege veterē.h.d. † No. ſup ver.in domibꝰ,
ꝙ acta poſſūt fieri ex cauſa in domo priuata,⁊ ꝑ hoc conſului ꝙ ſi
donatio fit corā poteſtate in domo donatoris,qꝛ forte erat īfirmꝰ
b vel nobilis ꝑſona,ꝙ iſta donatio dꝛ inſinuata b ꝑpter preſentiam offi
cialis ibidem pro tribunali ſedentis,⁊ decreta interponentis. pre-
ſertim qꝛ hoc eſt voluntarie iuriſd.facit qđ no.in.c.cum Epiſcopus.
2 de offi.ord.lib.vj. † No.ſup verbo iſto,ſacris ſcrip. ꝙ in dubio qñ
c iuramentū defert̃,intelligitur ꝙ corporaliter ſacre ſcrip . tangant̃,c
vt no in.c.j.de here.in clemē. No.ſup verbo oratoris , quod in ec-
cleſia poſſunt preſtari iuramēta etiā iudicialia ex cā.puta qꝛ eſt mu-
lier,⁊ alibi nō eſſet ei honeſtus locꝰ,⁊ hoc verū.qꝛ iſta iura nō requi
rūt morā tēporis,per quā poſſet impediri diuinū officiū,⁊ qꝛ iura-
d mentū d eſt quid ſpirituale.dic vt.ꝯ.de ſacr.ſan.ecc.l.ij. per hoc po-
teſt reſponderi ad.c.j.de iniur.

1 ☞ Cauſa vltime voluntatis falſo iuramento deciſa,retractatur.
2 Cauſa deciſa pretextu periurij,an poſſit retractari:
3 An negatiua poſſit probari:

Lex decimatertia.

Cum quis legatum.

1 † Iſta ē no. ⁊ facilis lex,⁊ hoc intēdit.Cauſa vltime volūtatis falſo iuramēto deciſa,re tractat̃ veritate reperta,⁊ in cā executionis teſtamēti po
teſt obijci legis falcidie beneficiū . h.d.no. Modo aduertatis do
mini ad caſuꝫ in terminis,⁊ audite eū. In tex.ibi, vtpote.l.tāꝗ.
⁊ diuidit̃ in partes duas.nā in prima monet duas queſtiōes.in ſe-
cūda eas ſoluit per ordinē.ſecūda ibi,nobis. In prima qōne ⁊ deci-
ſione iuramētū retractat̃,in ſecūda executio moderat̃. Et pmitte
2 ad euidētiā.ꝙ periuriū eſt mēdaciū iuramento firmatum. † Not.
pretextu ꝑiurij cauſam deciſam etiā poſt executionē retractari.Se-
e cundo no.negatiuā ꝓbari. Tertio no.iuramētū modificari.e Nā
quis incidat in periurium a lege interpretari.Nā ſi legatarius iura
ſibi deberi,intelligit̃ ſalua falcidia,qꝛ ſic preciſe intelligitur eſſe per-
iurus.ſimile extra de teſti.c.cū tu ſili. Op.de leg.j.ꝯ cod.Sol. hi
ſpeciale.rōnes autē ſpecialitatis reddunt̃ in gl.⁊ in tex.vlti reſpon
Secundo op.nā iuramentū hꝫ vim ſententie late precedentibus
probationibus.vt.ff.eo.l.ſed ⁊ ſi poſſ.§.ſi.ergo nō retractatur.Sol.
vt.ꝯ.qꝛ ſpeciale fauore vltime volūtatis nō circumueniēde nec falſi-
ficande. Tertio op.iſta exceptio.l.fal. eſt perēptoria ſecūdū glo.
id eſt,quatenus abſorbet legatū.ff.ad l.fal.l.lineaꝫ margaritarum.
ergo non pōt opponi poſt ſniam,ſeu poſt iuramētū. Sol. quedam
ſunt exce.que concurrūt cū veritate pronuntiari. ⁊ iſte non excludū-
tur per ſententiā:cum oriantur ex eadē veritate,⁊ ex eadem radice:
vt hic,qꝛ ex veritate legati oritur beneficiuꝫ heredi.facit.ff.de cōdi.
l.cum fideicommiſſum.quedā ſunt exceptiones. que excludunt per
veritatē pronūtiati,⁊ iſte nō poſſunt poſtea opponi. ⁊ ita loquitur
3 cōtrariū. † Quarto op.ꝙ negatiua nō poſſit ꝓbari ꝑ rerū naturā
id eſt,ꝑ naturales ſenſus.j.de proba.l.actor.Sol.hic erat negatiua
coarctata,vñ no.ꝙ aliqñ negatiua pōt ꝑ inſpectionē oculorū ꝓbari
vt iſta negatiua,tu nō es in teſtō deſcriptꝰ,tu nō es in matriculam
triculatꝰ,tu nō es deſcriptꝰ in eſtimo,tu nō es deſcriptꝰ inter ſolue-
tes gabellā:nā hoc apparet ſolutione,⁊ in libro ſolutiū. vt hic.⁊.l.
de exa.tri.l.j.li.x.⁊.ff.de ꝓb.l.cū de lege. qñ ergo affirmatiua venit
ꝓbāda ꝑ certā ſcripturā,negatiua ꝓbāda venit per eandē ſcripturā.
f ⁊ ſic ꝑ viſum ꝓbat̃ non viſum. Ubi eſt breuiter ſciendum f ꝙ quę-
dam negatiua ꝓbatur per ſenſus corporis remouētes affirmatiuā a
ſubiecto,⁊ hoc dupliciter.ſ.ꝑ remotionē.verbi gratia. iſta nō eſt ci-
catrix: qꝛ a ſubiecto remouet̃ cicatrix.vt.ff.de ferijs.l.ij. Quedā
enim negatiua ꝓbatur per oppoſitū:verbi gratia:iſtud nō eſt album,
qꝛ video ꝙ eſt nigrū.iſte ſonꝰ nō eſt altꝰ:qꝛ audio qđ ē baſſus. Iſta
res nō eſt aſpera:qꝛ tago qđ lenis ſit. Iſta res nō eſt putrida:qꝛ eſt
odoratu grata. Iſta res nō eſt amara,qꝛ eſt guſtu dulcis.⁊ ſic habes
diſcurſus ꝑ oēs ſenſus,q negat aliquā qualitatē in materia. Ulti-
g mo op.ꝙ facere teſtamētū non eſt actus reiterabilis. g ⁊ ſic ſola vna
ſcriptura,nō ſequit̃,ergo nō eſt alia. Rñdeo ꝙ nō ꝑſumitur reitera-
tio,vñ ꝙ vnicū reperit̃,vnicū tm̄ eſſe cēſet̃,alias ꝑſumeret̃ factū ꝯtra
tum,ꝙ eſt impoſſibile,⁊ adde quod no.in.l.j.§.j.de iti.actuq; priua.

Rubrica.

Si certum petatur.

1 ☞ Impletio in mutuo quotuplex ſit:
2 Actio quotuplex oritur ex contractu mutui:
3 Actio ex mutuo,an pariat condictionē generalem , vel ſpecialem.
4 Deinde arguit contra predicta.

Cōtinua vt in gl. Circa iſtā rubricam quero,quotuplex eſt mu-
tuū:gl.dicit ꝙ triplex.ff.e.l.ij.§ ſi.ſ.de rebꝰ, verbis,⁊ literis .mutuū
h re appellat̃ mutuū h naturale,mutuū verbis appellat̃ mutuū ciuile.